



VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA  
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA ÚČETNICTVÍ A DANÍ

Účetní a daňové hledisko opravných položek  
Tax and Accounting Aspects of Adjustments

Student: Lucie Csápaiová

Vedoucí bakalářské práce: doc. Ing. Dagmar Bařinová, Ph.D.

Ostrava 2017

# Zadání bakalářské práce

Student: **Lucie Csápaiová**  
Studijní program: B6208 Ekonomika a management  
Studijní obor: 6202R049 Účetnictví a daně  
Téma: **Účetní a daňové hledisko opravných položek**  
**Tax and Accounting Aspects of Adjustments**  
Jazyk vypracování: čeština

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
2. Charakteristika a význam opravných položek a pohledávek
3. Postup tvorby a použití opravných položek z účetního a daňového hlediska
4. Příklady účtování opravných položek z účetního a daňového hlediska a jejich vyhodnocení
5. Závěr

Seznam použité literatury

Seznam zkratk

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Seznam příloh

Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

DRBOHLAV, Josef a Tomáš POHL. *Pohledávky z právního, účetního a daňového pohledu*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011. 241 s. ISBN 978-80-7357-599-1.

HNÁTEK, Miloslav. *Daňové tipy pro společnosti s ručením omezeným*. Praha: Grada Publishing, 2015. 168 s. ISBN 978-80-905899-0-2.

KOLEKTIV AUTORŮ. *Účetnictví podnikatelských subjektů I*. Ostrava: VŠB-TU Ostrava, 2012. 120 s. ISBN 978-80-248-2905-0.

Formální náležitosti a rozsah bakalářské práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí bakalářské práce: **doc. Ing. Dagmar Bařinová, Ph.D.**

Datum zadání: 18.11.2016

Datum odevzdání: 05.05.2017



Ing. Jana Hakalová, Ph.D.  
vedoucí katedry



prof. Dr. Ing. Zdeněk Zmeškal  
děkan fakulty

### **Prohlášení**

Prohlašuji, že jsem celou bakalářskou práci vypracovala samostatně. Přílohy č. 1, 2, 3 dané mi k dispozici, jsem samostatně doplnila.

V Ostravě 5. 5. 2017



.....

Lucie Csápaiová

## Obsah:

1. Úvod.....	4
2. Charakteristika a význam opravných položek a pohledávek.....	6
2.1. Právní úprava opravných položek z pohledu české legislativy.....	6
2.1.1. Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví. ....	6
2.1.2. Provděcí vyhláška k podvojnému účetnictví č. 500/2002 Sb., v platném znění6	
2.1.3. ČÚS č. 005 - Opravné položky .....	7
2.1.4. ČÚS č. 019 - Náklady a výnosy .....	7
2.1.5. Zákon č. 593/1992 Sb., o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů .....	7
2.2. Výklad základních pojmů .....	8
2.2.1. Inventarizace.....	8
2.2.2. Zásady správného vedení účetnictví .....	9
2.2.3. Účetní závěrka .....	11
2.2.4. Audit.....	13
2.2.5. Pohledávka .....	14
2.2.6. Opravné položky .....	18
2.3. Dílčí shrnutí .....	20
3. Postup tvorby a použití opravných položek z účetního a daňového hlediska.....	21
3.1. Postup tvorby opravných položek.....	21
3.2. Pravidla pro tvorbu opravných položek.....	22
3.3. Vliv opravných položek na účetní výkazy .....	23
3.4. Opravná položka dlouhodobého majetku .....	25
3.5. Opravná položka k zásobám .....	26
3.6. Opravná položka finančnímu majetku .....	28
3.7. Opravné položky k pohledávkám.....	29
3.7.1. Účetní opravné položky k pohledávkám .....	31
3.7.2. Zákonné opravné položky k pohledávkám.....	32
3.8. Dílčí shrnutí .....	33
4. Příklady účtování opravných položek z účetního a daňového hlediska a jejich vyhodnocení .....	34
4.1. Účetní hledisko opravných položek .....	34

4.2.	Daňové hledisko opravných položek .....	35
4.2.1.	Opravné položky k nepromlčeným pohledávkám splatných po 31. 12. 1994 ...	35
4.2.2.	Opravné položky k pohledávkám za dlužníky v insolvenčním řízení.....	38
4.2.3.	Opravné položky k pohledávkám z titulu ručení za clo .....	38
4.2.4.	Opravné položky u pohledávek do 30 000 Kč .....	39
4.3.	Rozdíl mezi zákonnými a účetními opravnými položkami .....	40
4.4.	Obecné příklady .....	41
4.4.1.	Příklad tvorby opravné položky k odepisovanému DHM.....	41
4.4.2.	Příklad tvorby opravné položky k zásobám .....	42
4.4.3.	Příklad tvorby opravné položky ke krátkodobému finančnímu majetku.....	43
4.4.4.	Příklad opravné položky dle § 8a odst. 1 ZOR (opravné položky k nepromlčeným pohledávkám do 200 000 Kč).....	44
4.4.5.	Příklad opravné položky dle § 8a odst. 2 ZOR (opravné položky k nepromlčeným pohledávkám nad 200 000 Kč přihlášené u soudu) .....	46
4.4.6.	Příklad opravné položky do 30 000 Kč (pohledávka nepatrné hodnoty) .....	49
4.5.	Analýza tvorby OP reálného podniku .....	50
4.6.	Dílčí shrnutí .....	56
5.	Závěr.....	57
6.	Seznam použité literatury.....	59
	Seznam zkratk.....	61
	Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce	
	Seznam příloh	
	Přílohy	

## 1. Úvod

Každá účetní jednotka musí ve své účetní závěrce uvádět spolehlivé, ověřitelné, pravdivé a opodstatněné skutečnosti a dodržovat tak věrný a poctivý obraz vedení účetnictví dle legislativy České republiky.

Z důvodu zohlednění dočasného snížení hodnoty majetku využívají účetní jednotky opravné položky, které jsou nedílnou součástí zpravidla v účetních jednotkách, které mají povinnost ověření účetní závěrky auditorem. V praxi jsou účetní opravné položky u společností neoblíbené z důvodu zvyšování základu daně a následně vypočtené dani. Na rozdíl od opravných položek, které jsou upraveny zákonem č. 593/1992 Sb., o rezervách, a jsou daňově uznatelným nákladem.

Na základě opravných položek může účetní jednotka reagovat na potencionální riziko a pochybnosti, které její existenci mohou ohrozit. Každá obchodní společnost by měla přikládat velký důraz těmto možným rizikům a měla by jim předcházet vhodnými prostředky, a dodržovat tak zásadu opatrnosti. Mezi potencionální hrozby může být zařazeno i nadhodnocování majetku, kterému se účetní jednotky snaží přecházet právě tvorbou opravných položek.

Bakalářská práce je rozdělena do tří kapitol. První část se zabývá obecnou charakteristikou opravných položek, pohledávek a základními pojmy spojenými s touto problematikou, jako jsou například účetní zásady, účetní závěrka inventarizace a ostatní pojmy, které mohou pomoci k přiblížení problematiky opravných položek.

V druhé kapitole je pozornost zaměřena na postup při tvorbě opravných položek, pravidlům, které musí být dodržovány při tvorbě opravných položek k majetkové struktuře podniku a jejich příklady.

Třetí část je zaměřena především na účetní a daňové hledisko opravných položek. Jsou zde uvedeny jednotlivé příklady tvorby opravných položek, jejich zaúčtování a vliv na účetní výkazy.

Cílem bakalářské práce je vyhodnotit nejdůležitější pojmy související s problematikou opravných položek a vymezit využití opravných položek účetními jednotkami. Důležitým prvkem je vyhodnocení vlivu tvorby opravných položek na účetní výkazy a následně na základ daně účetní jednotky.

Při vypracování práce byly především použity metody popisu, komparace, analýzy a syntézy.

## **2. Charakteristika a význam opravných položek a pohledávek**

Bakalářská práce se zabývá problematikou opravných položek v České republice. Obecně opravné položky slouží jako účetní nástroj pro nepřímé snížení hodnoty aktiv. Kapitola je tedy zaměřena především na obecnou problematiku opravných položek a pohledávek. První část se zabývá základními právními předpisy souvisejícími s tvorbou opravných položek. Dále je zde kladeno za cíl vysvětlení základních pojmů spojených s tématem opravných položek a pohledávek, jejich význam, zásady správného vedení účetnictví, inventarizace a dalších.

### **2.1. Právní úprava opravných položek z pohledu české legislativy**

#### **2.1.1. Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví.**

Zákon o účetnictví je základním právním předpisem, kterým se musí každá účetní jednotka řídit, neboť vymezuje pojem účetní jednotky. Účetní jednotky musí podle zákona účtovat v soustavě podvojného účetnictví, tzn. formou podvojných zápisů. Účetní jednotky v podvojném účetnictví účtují o stavu a pohybu obchodního majetku a závazků, vlastního kapitálu, o nákladech, výnosech a zisku nebo ztrátě. Zákon o účetnictví obsahuje obecné zásady pro vedení účetnictví a sestavování účetní závěrky.

Osoby a organizační složky státu, které se zákonem o účetnictví musí řídit, jsou uvedeny v § 1 odst. 2 zákona o účetnictví. Zákon uvádí způsoby oceňování majetku a proces inventarizace.

V zákoně o účetnictví jsou také vymezeny opravné položky, které jsou charakterizovány jako přechodně snížení hodnoty majetku. V § 4 odst. 8 písmenu g jsou uvedeny obecná ustanovení o postupech tvorby a použití opravných položek a jednotlivé postupy jsou následně vymezeny v prováděcí vyhlášce k podvojnému účetnictví č. 500/2002 Sb.

#### **2.1.2. Prováděcí vyhláška k podvojnému účetnictví č. 500/2002 Sb., v platném znění**

Vyhláškou č. 500 jsou prováděna některá ustanovení zákona o účetnictví. Rozpracovává ustanovení zákona do podrobnější formy. V § 55 této vyhlášky je definován postup tvorby a použití opravných položek konkrétněji. Rozšiřuje tak zákon č. 563 /2002 Sb., zákon o účetnictví. Jsou zde obsažena základní pravidla, která



musí být dodržena při tvorbě opravných položek, která jsou dále popsána v kapitole 3.2.

### **2.1.3. ČÚS č. 005 - Opravné položky**

Opravné položky jsou definovány také v Českém účetním standardu č. 005 – Opravné položky. Je zde popsán postup tvorby a použití opravných položek. Vymezuje majetek, ke kterému lze opravné položky vytvářet, a v závislosti na podobě majetku jsou opravným položkám vytvořeny a přiřazeny účtové skupiny. Dle standardu, je-li majetek, ke kterému je vytvořena opravná položka prodán, musí se opravné položky zrušit ve prospěch příslušného nákladového účtu.

### **2.1.4. ČÚS č. 019 - Náklady a výnosy**

„Cílem standardu je stanovit základní postupy při účtování nákladů a výnosů za účelem docílení souladu při používání účetních metod účetními jednotkami. Tento standard se týká účetních jednotek, které účtují v soustavě podvojného účetnictví.“ (ČÚS č.19)

K opravným položkám jsou tedy díky tohoto účetního standardu přiřazeny nákladové účty, sloužící k vytvoření opravné položky, anebo k částečnému či plnému rozpuštění opravné položky.

### **2.1.5. Zákon č. 593/1992 Sb., o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů**

Zákon se vztahuje na způsob tvorby a výši opravných položek, které jsou daňově uznatelným nákladem. Opravné položky jsou tímto zákonem charakterizovány jako náklad (výdaj) vynaložený k dosažení, zajištění a udržení příjmů u poplatníků daně z příjmů. V zákoně jsou přesně definovány případy, ve kterých se opravná položka stává daňově uznatelnou. Příkladem daňově uznatelné opravné položky jsou pouze opravné položky k pohledávkám.

## 2.2. Výklad základních pojmů

### 2.2.1. Inventarizace

Inventarizace majetku a závazků účetní jednotky je hlavním prostředkem průkaznosti účetnictví. Smyslem inventarizace je zjištění skutečného stavu majetku a závazků a ověření, zda skutečný stav na účtech odpovídá stavu účetnímu. (Máče, 2013)

Každá účetní jednotka musí na základě zákona o účetnictví §29 a §30 provádět inventarizaci majetku k datu sestavování účetní závěrky, ať už řádné či mimořádné.

Patří mezi každoročně opakované činnosti související s ukončením účetního období a musí se tedy provádět minimálně jednou za účetní období. Inventarizaci je možné provést čtyři měsíce před rozvahovým dnem, popřípadě maximálně jeden měsíc po rozvahovém dni.

Inventarizace probíhá na základě inventury. V praxi jsou rozlišovány dva druhy inventury fyzická a dokladová. V případě fyzické inventury, která se provádí zpravidla u hmotného majetku, jde o přepočítání, přeměření, převážení stávajících aktiv a následného porovnání s hodnotou uvedenou v účetnictví.

Dokladovou inventurou, která se provádí u majetku, u kterého nelze provést inventuru fyzickou, jde o zjišťování skutečného stavu majetku pomocí písemných potvrzení od dodavatelů, odběratelů, závěrečného výpisu z banky a jako v případě fyzické následným porovnáním s hodnotou uvedenou v účetnictví.

Při takto porovnávaných hodnotách můžou nastat tři případy:

- shoda
- přebytek
- a manko.

Nejlepším případem pro účetní jednotku je shoda, neboť hodnota zjištěná inventurou se rovná hodnotě uvedené v účetnictví. V případě přebytku, nastává situace, kdy skutečná hodnota majetku zjištěná inventurou je vyšší než hodnota uvedená v účetnictví. Posledním výsledkem porovnávání může být manko, které nastane v případě, že skutečná hodnota aktiv je nižší než hodnota uvedená v účetnictví společnosti. Manko v účetnictví je účetní jednotkou rozlišováno jako manko do normy, manko nad normu, zaviněné či nezaviněné. Za manko účetní jednotka nemůže považovat přirozené úbytky zásob, které jsou uvedeny ve

vnitropodnikových směrnících účetní jednotky. Například rozprášení malého množství písku ve skladu materiálu stavební firmy.

Každou změnu hodnoty majetku ať už trvalou nebo dočasnou musí účetní jednotka zachytit ve svém účetnictví. V případě trvalého snížení hodnoty majetku (manka) nebo zvýšení hodnoty majetku (přebytek) jsou použity příslušné účty nákladů popřípadě výnosů a příslušné účty aktiv. Příklad účtování manka a přebytku materiálu je uveden v tab. 2.1.1.

Tab. 2.1.1. účtování manka a přebytku

Účetní případ	MD	D
Zjištěné manko do normy přirozených úbytku materiálu	501	112
Zjištěné manko nad normu přirozených úbytků materiálu	549	112
Zjištěný přebytek ve skladu s materiálem	112	649

Zdroj: vlastní zpracování

Jde-li o snížení hodnoty majetku dočasného charakteru, účetní jednotka využije opravné položky. Je tedy zřejmé, že o opravných položkách může účetní jednotka uvažovat až na základě provedené inventarizace (řádné i mimořádné), neboť ji je známa hodnota aktiv. Výjimkou jsou zákonné opravné položky k pohledávkám, které se vytvářejí na základě lhůty, která uběhne od doby splatnosti pohledávky.

### 2.2.2. Zásady správného vedení účetnictví

Každá účetní jednotka má povinnost dodržovat zásady správného vedení účetnictví, které mohou být chápány jako soubor pravidel a postupů, které musí být dodržovány účetní jednotkou při jejím vedení účetnictví, sestavování účetních výkazů a dále také při předkládání těchto účetních výkazů. Ze zásad musí vycházet i daná účtová osnova účetní jednotky. Ze zákona č.563/1991 Sb, o účetnictví vyplývají nejen obecné prvky vedení účetnictví jako je oceňování majetku, inventarizace atd., ale také obecně uznávané účetní zásady mezi které patří například:

- zásada věrného a poctivého zobrazení skutečnosti,
- zásada opatrnosti,
- zásada účetní jednotky,
- zásada oceňování v historických cenách,
- zásada objektivit účetních informací,

- zásada obsahu před formou,
- realizační princip.

(2014, J. KRAJČOVÁ, M. PALOCHOVÁ, Y. PŠENKOVÁ a kol., s. 4-5)

### **Zásada věrného a poctivého zobrazení skutečnosti**

Zásada věrného a poctivého zobrazení skutečnosti je základní a nejdůležitější zásadou pro správné vedení účetní jednotky. Dle Zákona č. 563/1991 Sb., zákon o účetnictví je „zobrazení věrné, jestliže obsah položek účetní závěrky odpovídá skutečnému stavu, který je přitom zobrazen v souladu s účetními metodami, jejichž použití je účetní jednotce uloženo na základě tohoto zákona. Zobrazení je poctivé, když jsou při něm použity účetní metody způsobem, který vede k dosažení věrnosti.“

Jednoduše lze říci, že věrné a poctivé účetnictví je takové, které je vedeno věrohodným způsobem a odpovídá skutečnému stavu účetní jednotky.

### **Zásada opatrnosti**

Zásada opatrnosti určuje účetní jednotce účtovat o majetku, výnosech a závazcích tak, aby nebyly nadhodnocovány nebo v opačném případě podhodnocovány. Na základě zásady opatrnosti, nemůže v účetní jednotce vznikat fiktivní zisk a bude tedy dodrženo poctivé a věrné zobrazení účetnictví. Každá účetní jednotka by měla rozumně odhadovat budoucí vývoj, jak svůj tak i vývoj ekonomického trhu. Měla by se pokusit eliminovat možné hrozby a zabránit budoucímu potencionálnímu zhoršení finanční situace a vytvářet nová opatření.

### **Zásada účetní jednotky**

Zásada má za účel vymezení účetní jednotky jako celku, za který je vedeno účetnictví. Účetní jednotka má poté povinnost účtovat o aktivech, pasivech, zjišťovat svůj hospodářský výsledek a sestavovat účetní závěrku. Účetní jednotka má svá vymezená práva a povinnosti. V rámci jedné účetní jednotky mohou vznikat uvnitř podniku jednotlivé útvary.

### **Zásada oceňování v historických cenách**

Účetní jednotka musí zachycovat hodnotu majetku v účetnictví v ceně, za kterou byl majetek pořízen, v tzv. pořizovacích cenách. Na budoucí hodnoty v době pořízení není brát zřetel.

## **Zásada objektivit y účetních informací**

Účetní jednotka musí účtovat o účetních případech objektivně. Údaje, které jsou uvedené v účetních výkazech, musí být nezaujaté a musí být ověřitelné, tzn., že účetní jednotka musí mít tyto informace doložitelné na základě provedené inventarizace. Účetnictví musí být srozumitelné a musí vykazovat skutečný stav účetní jednotky

## **Zásada obsahu před formou**

Znamená pro účetní jednotku, že nejdůležitějším prvkem účetnictví je jeho obsah a jeho forma, ve které je účetnictví vedeno, je druhořadá.

## **Realizační princip**

„Účetní jednotka by měla uznat výnos v okamžiku jeho realizace a nikoliv až v okamžiku jeho úhrady.“ (2014, J. KRAJČOVÁ, M. PALOCHOVÁ, Y. PŠENKOVÁ a kol., s. 5)

### **2.2.3. Účetní závěrka**

Pilátová (2015) charakterizuje účetní závěrku jako výstup účetnictví a jako zhodnocení práce účetních za celý rok. Pojem účetní závěrka lze charakterizovat jako proces sestavení účetních výkazů. Mezi tyto výkazy, kterými je účetní závěrka charakterizována patří dle zákona č. 563/1991 Sb, zákona o účetnictví, § 18

- rozvaha (bilance),
- výkaz zisku a ztrát (VZZ),
- příloha, která doplňuje a vysvětluje některé informace obsažené v účetních výkazech,
- v některých případech i přehled o peněžních tocích a přehled o změnách vlastního kapitálu.

Jednotlivé účetní výkazy podávají uživatelům informace o celkovém hospodaření firmy, o jejím stavu majetku, závazků a kapitálu, nákladech a výnosech. Jsou podkladem pro finanční analýzu a zobrazují také finanční pozici účetní jednotky na trhu. Celkově svědčí o potencionálním vývoji firmy. Informace obsažené v účetní závěrce musí být pro její uživatele relevantní, spolehlivé, srovnatelné a srozumitelné. Při vytváření účetní závěrky tedy musí být dodržovány základní účetní zásady, které jsou popsány již výše, viz kapitola 2.2.2. Zásady správného vedení účetnictví.

Účetní závěrku sestavují účetní jednotky vždy k rozvahovému dni, tzn., ke dni uzavírání účetních knih. Přehled o peněžních tocích a přehled o změnách vlastního kapitálu se týká pouze vybraných účetních jednotek a obchodních společností, které nejsou malou nebo mikro účetní jednotkou.

Podle doby, kdy je účetní závěrka sestavována, jsou rozlišovány účetní závěrky řádné, mimořádné a mezitímní. V případě řádné účetní závěrky, se jedná o závěrku, která je sestavena k rozvahovému dni neboli k poslednímu dni účetního období, ať už hospodářského nebo kalendářního roku. Mimořádná účetní závěrka je sestavována ve zvláštních případech, jako například ke dni zániku povinnosti vést účetnictví, ke dni před vstupem do likvidace atd. Mezitímní účetní závěrka je provádí v případě, že je provedená inventarizace, ovšem neuzavírající se účetní knihy. Příkladem může být rozdělení společnosti, fúze atd.

Způsob sestavení účetní závěrky či její rozsah, popřípadě i obsahové vymezení položek v rozvaze a výkazu zisku a ztráty je součástí právního předpisu č. 500/2002 Sb. neboli prováděcí vyhlášce k podvojnému účetnictví.

Účetní závěrka je důležitým zdrojem informací jak pro interní uživatele, mezi které patří akcionáři, vlastníci, vedení společnosti, tak také pro uživatele externí jako jsou investoři, věřitelé, banky atd.

Dle Hakalové (2010,s.11) lze účetní závěrku sestavit v

- plném rozsahu a
- ve zjednodušeném rozsahu.

Účetní závěrku ve zjednodušeném rozsahu mohou překládat pouze účetní jednotky, které nemají ze zákona povinnost mít účetní závěrku ověřenou auditorem.

V opačném případě, musí účetní jednotky sestavovat účetní závěrku v plném rozsahu. Účetní jednotky, které mají povinnost mít ověřenou účetní závěrku auditorem, jsou dle zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, § 20:

- a) velké účetní jednotky s výjimkou vybraných účetních jednotek, které nejsou subjekty veřejného zájmu,
- b) střední účetní jednotky,
- c) malé účetní jednotky, pokud jsou akciovými společnostmi nebo svěřeneckými fondy podle občanského zákoníku a k rozvahovému dni účetního období, za něž se účetní závěrka ověřuje, a účetního období bezprostředně předcházejícího, překročily nebo již dosáhly alespoň jednu z uvedených hodnot:

1. aktiva celkem 40 000 000 Kč,
2. roční úhrn čistého obratu 80 000 000 Kč,
3. průměrný počet zaměstnanců v průběhu účetního období 50.

#### **2.2.4. Audit**

Audit je vědecká disciplína, jejímž předmětem je pozorování a poznávání určitých skutečností. Shromažďuje relevantní údaje, které následně vyhodnocuje a vytváří z nich závěry. (Müllerová, 2013)

Výsledkem auditu je auditorská zpráva. Audit musí být prováděn auditorem, který představuje spolehlivou, kvalifikovanou a nezávislou osobu. Auditor může být účetní jednotkou najat, v takovém případě jde o externího auditora, nebo se může jednat o pracovníka firmy (interní audit), podle druhu a povahy auditu. Hlavním cílem auditu je zjistit, zdali doklady jsou platné, důvěryhodné a podávají věrný a skutečný obraz o skutečnosti.

Audit je úzce spjat s účetní závěrkou. Je často považován za součást účetnictví. Auditor musí zkontrolovat údaje, které účetní jednotka uvedla ve své účetní závěrce, zdali odpovídají realitě a nejsou nijak zkreslené. Zaměřuje se na údaje o majetku, zdroje financování, výnosy, náklady a výsledek hospodaření účetní jednotky. Při kontrole musí prokázat znalost účetních zásad a musí být obeznámen s účetní praxí. Výsledkem práce auditora je vypracovaná zpráva, která musí obsahovat jeho výrok.

Výrok auditora lze charakterizovat jako jeho názor na danou věc. I v případě, že auditor posoudí výkazy jako správné, nemusí to znamenat, že neobsahují žádné chyby. Zpráva vyjadřuje kvalifikovaný a odborný názor auditora, avšak není v jeho silách prověření veškerých účetních operací v dané účetní jednotce, které se uskutečnily ve sledovaném období.

Auditor může vystavit 4 druhy výroků a to

- výrok bez výhrad,
- výrok s výhradou,
- záporný výrok,
- odmítnutí výroku.

V případě výroku bez výhrad jde o nejlepší variantu, kdy auditor rozhodne, že účetnictví účetní jednotky je věrné a dodržuje poctivý obraz skutečnosti. Výrok s výhradou obsahuje skutečnosti, které auditor shledal jako výjimky, které

neodpovídají věrnému a poctivému vedení účetnictví. Ze záporného výroku vyplývá, že účetní jednotka nepodává věrný a poctivý obraz skutečnosti. A v případě odmítnutí výroku je auditorem konstatováno, že při vykonávání své činnosti byl omezován do takové míry, kdy nebyl schopen svůj výrok vydat.

Ověření účetní závěrky auditorem je velice důležitým prvkem v každém podniku, kterým je tato povinnost ukládána, neboť účetní závěrka je zdrojem spolehlivých informací pro všechny její uživatele. Mezi uživatele externího auditu patří i potencionální investoři, banky, obchodní partneři atd., neboť z účetní závěrky lze provádět například finanční analýzu podniku. Vnitřní audit a jeho výsledky jsou primárně určeny top managementu, kteří se na jeho základě rozhodují a provádí změny.

Případy ve kterých je audit účetní závěrky nařízen zákonem jsou uvedeny v bakalářské práci výše u účetní závěrky.

### **2.2.5. Pohledávka**

Dle Kadlece (2015) lze pohledávku definovat jako právo účetní jednotky, ať už právnické či fyzické osoby (věřitele) požadovat po druhé osobě plnění určitého závazku. Dlužník je povinen svůj dluh vůči věřiteli splatit.

Pohledávka se nachází v rozvaze na straně aktiv, přičemž ji dále můžeme dělit na aktiva krátkodobá či dlouhodobá, podle předpokládané doby splatnosti v době jejího vzniku.

Nejčastějším způsobem, jak tyto pohledávky mohou vzniknout je obchodní styk, tzn. vznik vůči odběratelům za dodání výrobků, zboží či služeb, a obvykle tedy na základě faktury. Kromě pohledávek z obchodního styku mohou vznikat pohledávky například se zaměstnanci (záloha na služební cestu), nebo také se státem (daňové přeplatky nebo nadměrný odpočet DPH).

Příkladem vzniku pohledky může být nákup materiálu. Firma B bude dodavatelem materiálu firmě A. Firma B již dodala zboží na sklad odběrateli, avšak firma A jí zatím za dovezené zboží nezaplatila. Firmě B tedy vzniká pohledávka, která je z druhého pohledu pro firmu A závazkem.

Pohledávky zanikají zaplacením, popřípadě lze využít započtení pohledávky, pokud se náš odběratel (dlužník) stane zároveň naším dodavatelem (věřitelem), a vzájemné pohledávky se započtou



Tab. 2.1.5 Účtování pohledávky

	Předpis účtování	
	MD	DAL
Vznik pohledávky	311	604
Zánik pohledávky (zaplacení)	211 (popř. 221)	311

Zdroj: vlastní zpracování

Pohledávky můžeme členit, jak již bylo zmíněno z hlediska časového na dlouhodobé a krátkodobé pohledávky, ale také z hlediska měny, kde rozlišujeme zda-li jsou částky uvedeny v korunách nebo případně v cizí měně.

### Pohledávka z pohledu účtování

Pohledávka chápána z pohledu účetnictví je spojena se vznikem výnosů, které se promítnou v základu daně z příjmů. Jsou vytvářeny na základě vystavených faktur a účtovány 311 (MD) / příslušný účet výnosů 6XX (D).

Postupy účtování pohledávek a jejich právní úpravu nalezne účetní jednotka v Českých účetních standardech. V účtové osnově se pohledávky nacházejí v 3. účtové třídě. Dále jsou pohledávky zařazeny do několika účtových skupin 31, 33, 34, 35, 37 a 38.

V účtové skupině 31 – pohledávky (krátkodobé i dlouhodobé) jsou obsaženy pohledávky z obchodních vztahů, které jsou nejčastějším typem pohledávek. Jak již bylo zmíněno, jsou účtovány na základě vystavené faktury nebo obchodní smlouvy a jsou účtovány na účtu 311. Důležitým účtem, který se v účtové skupině nachází je účet 313 – pohledky za eskontovanými cennými papíry. Na účtu 313 účetní jednotky zpravidla účtují směňky, které dává účetní jednotka k eskontu bance. V takovém případě tedy dojde ke změně směnek na pohledávku vůči bance.

V účtové skupině 33 – Zúčtování se zaměstnanci a institucemi, jsou obsaženy významné účty pohledávek. Jedním z těchto účtu jsou Pohledávky za zaměstnanci (335). Na tomto účtu se účtují pohledávky vzniklé v souvislosti s vyúčtováním služební cesty či při přepisu náhrady škody zaměstnanci. Dalším účtem je pak zúčtování s institucemi sociálního zabezpečení a zdravotního pojištění (336). Podle názvu je zřejmé, že na tomto účtu jsou účtovány vztahy mezi účetní jednotkou

a správou sociálního zabezpečení, dále také zdravotními pojišťovnami. Na tomto účtu může vznikat i závazek

Pohledávky za společníky se nachází v účtové skupině 35 a účtují se zde například krátkodobé pohledávky za společníky ve výši předepsané úhrady ztráty. Na účtech 37 – jiné pohledávky a závazky se zachycují pohledávky z prodeje podniku či z vkladu do obchodní společnosti. Pohledávku můžeme také zaúčtovat na dohadných účtech aktivních účtové skupině 38.

Existují také pohledávky, které se vyskytují mimo účtovou skupinu 3. Mezi tyto pohledky patří 05 – Poskytnuté zálohy na dlouhodobý majetek a 06 – Dlouhodobý finanční majetek.

### **Doba splatnosti pohledávek**

U pohledávek jsou rozlišovány dvě doby splatnosti. Dle tohoto kritéria jsou pohledávky děleny na krátkodobé a dlouhodobé. Krátkodobé pohledávky mají dobu splatnosti do jednoho roku. Naopak dlouhodobé pohledávky mají delší dobu splatnosti než je jeden rok. Doba splatnosti je určena ke dni vzniku pohledávky.

Účty pohledávek s různou délkou splatnosti jsou v účetní jednotce rozlišovány analytickou nebo syntetickou evidencí. V účetní závěrce bude tato doba splatnosti také zohledněna.

Další skupinou pohledávek s ohledem na dobu splatnosti jsou pohledávky s uplynutou dobou splatnosti, u kterých se snižuje jejich hodnota a zvětšuje se riziko, že nebude pohledávka uhrazena. Změnu hodnoty pohledávky musí účetní jednotka zachytit ve svém účetnictví. V případech, že se jedná pouze o snížení hodnoty dočasné, tedy je ještě pravděpodobnost, že nám bude pohledávka zaplácena, vytvoří účetní jednotka opravnou položku. V okamžiku, kdy snížení hodnoty bude trvalé, účetní jednotka musí dojít k odpisu pohledávky.

### **Oceňování pohledávek**

Oceňování pohledávek je stanoveno dle zákona o účetnictví. Pohledávky mohou být oceněny více způsoby. Pohledávky jsou oceněny jmenovitou hodnotou v okamžiku vzniku pohledávky. Vznikem pohledávky lze chápat například poskytnutí služby či dodej zboží. Pořizovací cena je použita při nabytí pohledávky za úplatu, nebo také v případě vložení pohledávky do podnikání. Do pořizovací ceny mohou být zahrnuty i náklady spojené s pořízením pohledávky, jako například náklady za zprostředkování.

Reálnou hodnotou musí být oceněny pohledávky určené k obchodování. Reálnou hodnotu pohledávky může účetní jednotka určit na základě znaleckého posudku. V tomto případě, je-li pohledávka oceněna reálnou hodnotu, nemůže účetní jednotka vytvářet opravné položky.

Pohledávky mohou být také oceněny v cizí měně. Není vyloučeno, že pohledávky v cizí měně nemohou vnikat i při obchodování mezi tuzemskými subjekty. V takovémto případě musí účetní jednotka ke dni uskutečnění účetního případu nebo ke dni sestavení účetní závěrky použít k přepočtu kurz stanovený ČNB. Tento kurz může být pevný nebo denní. U pohledávek v cizích měnách na základě změn kurzu české koruny vznikají také kurzové rozdíly. V případě kurzové ztráty využije účetní jednotka účet 57- finanční náklady, kde náklad zaúčtuje na vrub účtu, v případě kurzového zisku naopak ve prospěch účtu v účtové skupině 66 – finanční výnosy.

### **Vymáhání pohledávek**

K vymáhání pohledávek přistupuje účetní jednotka v případě, že jí není pohledávka zaplacená ve lhůtě stanovené ve smlouvě. Prvním krokem účetní jednotky by mělo být vznesení dotazu, což v praxi znamená, že by měla kontaktovat (písemně nebo telefonicky) dlužníka jestli nedošlo například k záměně čísla bankovního účtu či daná účetní jednotka nezapomněla peníze poslat.

Jestliže dlužník nereaguje, účetní jednotka pokračuje v urgování, tzn., posílá urgence k zaplacení, zpravidla dvakrát. Odeslané urgence musí účetní jednotka evidovat. Součástí urgencí může být návrh splátkového kalendáře popřípadě penalizační faktura.

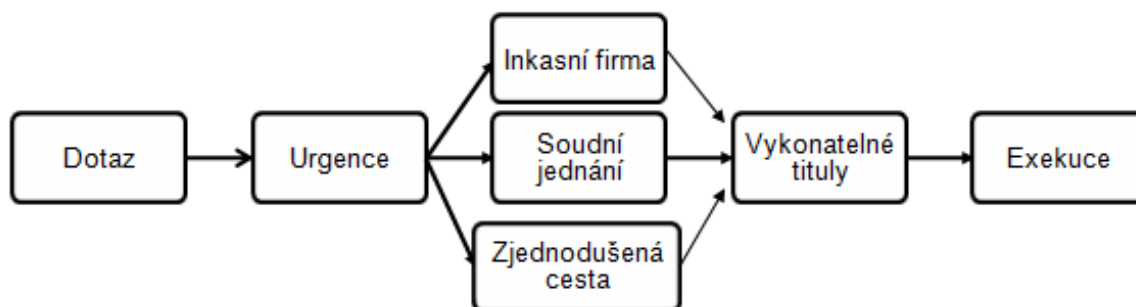
V případě, že pohledávka stále není společností zaplacená, přechází ke kroku číslo tři, ve kterém má zpravidla dvě možnosti. Zaprvé najde inkasní firmu, která za ní pohledávku vymůže na základě mandátní smlouvy a vyplatí jí odměnu, pak tento způsob je z pravidla označen jako mimosoudní cesta.

Druhým řešením je soudní jednání. Řešení soudní cestou je většinou zdlouhavější. Jestliže soud rozhodne, že účetní jednotka má právo na zaplacení pohledávky a dlužník musí zaplatit dlužnou částku, ale neučiní tak a stále nereaguje je nařízena exekuce.

Existuje i zjednodušená cesta, která bývá zpravidla kratší než řešení soudní cestou. Účetní jednotka nebude podávat žalobu, ale podá návrh na platební rozkaz, kde popíše situaci a přiloží důkazy. Následně soud ve zkráceném procesu projedná

danou věc a vydá platební rozkaz. A obdobným způsobem jako u soudního rozhodnutí, jestliže dlužník nereaguje, bude nařízena exekuce. Přehledné schéma vymáhání pohledávek je uvedeno níže viz obr 2.1.4.

Obr. 2.1.4. Postup vymáhání pohledávky



Zdroj: vlastní zpracování

Mezi vykonatelné tituly v obrázku č. 2.1.4., patří zpravidla rozsudek, usnesení, platební rozkaz, platební výměr, notářský zápis a rozhodnutí soudu, které ukládají povinnosti jednomu z účastníků.

### 2.2.6. Opravné položky

Majetek, který si daný subjekt pořídil je oceněn pořizovací cenou, v některých případech lze použít vlastní náklady, ovšem hodnota uvedená v účetnictví nemusí odpovídat hodnotě daného majetku na konci účetního období. Z důvodu nenadhodnocování, či podhodnocování majetku účetní jednotky a také z důvodu dodržení věrného a poctivého zobrazení účetnictví dle zákona o účetnictví č. 563/1991 Sb., musí účetní jednotka vytvářet, na základě provedené inventarizace, opravné položky. Jejich tvorba je tedy povolena pouze tehdy, pokud víme, že dojde k dočasnému snížení hodnoty daných aktiv. Lze říci, že opravné položky jsou vytvářeny hlavně z důvodů ocenění historickými cenami.

Opravnými položkami lze zachytit dočasné snížení hodnoty majetku na přechodnou dobu, na rozdíl od odpisů, které vyjadřují trvalé snížení hodnoty majetku. Opravné položky musí být účetní jednotkou vytvářeny bez ohledu na výsledek hospodaření, a tudíž není podstatné, zdali je podnik ve ztrátě či zisku.

Vytvořené opravné položky lze převádět z jednoho účetního období do druhého, pokud se prokáže opodstatněnost výše opravné položky. V případě, že se při inventarizaci ukáže, že daná hodnota je neopodstatněná, musí se opravná položka snížit, popřípadě zrušit, anebo na opak se může zvýšit. Ovšem nastane-li případ zvýšení hodnoty aktivit, opravná položka nemůže být vytvořena.

Opravné položky jsou rozděleny na zákonné a účetní. V praxi jsou účetní opravné položky často záměrně opomíjeny. I když tvorba opravných položek snižuje účetní výsledek hospodaření, v případě účetních opravných položek představuje daňově neuznatelný náklad, který navyšuje základ daně z příjmů, a právě z tohoto důvodu jsou účetní opravné položky často považovány za zbytečné a komplikované.

Účetní opravné položky jsou tvořeny převážně účetními jednotkami, které jsou k tvorbě těchto opravných položek donuceny. Opravné položky musí tvořit všechny účetní jednotky, které mají povinnost mít ověřenou účetní závěrku auditorem. Účetní jednotka tedy musí vytvářet opravné položky, neboť v opačném případě by nepodávala věrný a poctivý obraz finanční situace podniku a auditor by odmítl k účetní závěrce vydat výrok.

V případě účetních jednotek, které povinnost ověření účetní závěrky auditorem nemají, je tvorba těchto opravných položek také velice důležitým prvkem. Nebude-li účetní jednotka vytvářet opravné položky, bude docházet ke zkreslování informací. Nesprávné informace budou ovlivňovat nejen účetní výkazy podnikatele, ale také finanční ukazatele, dle kterých je firma hodnocena. Ovlivněna bude pozice firmy na trhu a možnost přijetí opatření ke snížení rizika úpadku účetní jednotky managementem. Za sestavení účetní závěrky je odpovědný statutární orgán obchodní korporace.

Jak již bylo zmíněno, vytváření opravných položek je důležitým prvkem pro sestavení pravdivé účetní závěrky a následné finanční analýzy podniku. Důležitým faktorem při určování finanční likvidity firmy jsou pohledávky. Neuhrazené pohledávky jsou velkým rizikem právě již zmíněné likvidity firmy. Jestliže nebude pohledávka uhrazena v čas, může účetní jednotce zkomplikovat platební schopnost. Nebude-li mít účetní jednotka dostatek likvidních prostředků k úhradě závazků, může se dostat až do insolvenčního řízení. Účetní jednotka by tedy měla vytvářet opravné položky k pohledávkám i v případech, kdy se nejedná o daňový náklad.

### **2.3. Dílčí shrnutí**

Jak, již bylo v úvodu bakalářské práce uvedeno opravné položky a pohledávky jsou velmi důležitým prvkem ve většině účetních jednotkách a kapitola se snaží problematiku opravných položek čtenáři přiblížit. Za velmi důležité lze považovat zejména část kapitoly vysvětlující základní pojmy související s touto problematikou jako je inventarizace, účetní závěrka a audit.

Další část práce se zabývá samotnou tvorbou opravných položek, principům, které musí být dodrženy při jejich tvorbě a jak opravné položky ovlivňují výkazy účetní jednotky.

### 3. Postup tvorby a použití opravných položek z účetního a daňového hlediska

Kapitola se zabývá postupem tvorby opravných položek a postupu jejich účtování. Jsou zde uvedeny jednotlivé druhy opravných položek a jejich charakteristika. Zobrazen je zde také vliv tvorby opravných položek na jednotlivé účetní výkazy.

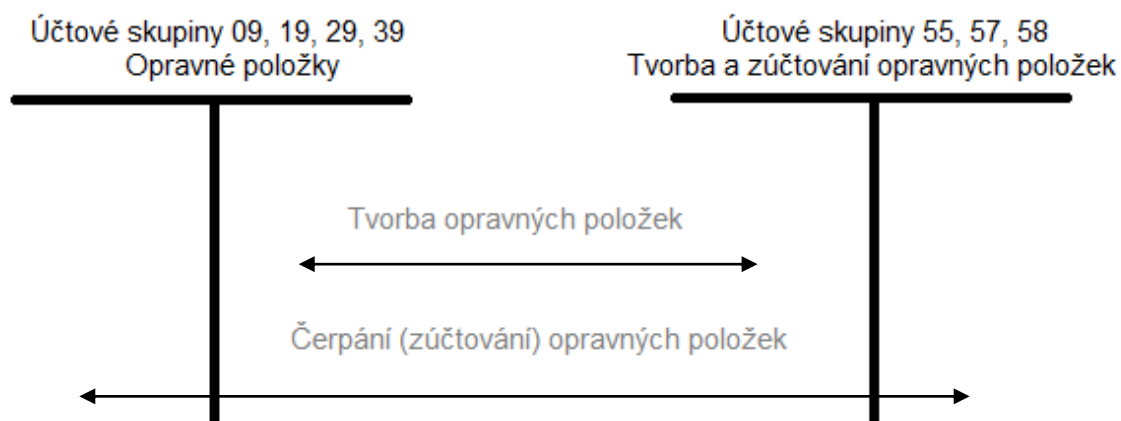
#### 3.1. Postup tvorby opravných položek

Doporučené postupy účtování opravných položek můžeme najít v českém účetním standardu č. 005. Obecně se však opravné položky tvoří na vrub příslušného nákladového účtu a při rozpouštění se pak účtují ve prospěch tohoto nákladového účtu. Souvztažně se účtují na účet příslušného majetku, ke kterému je vytvářena opravná položka.

Účtování ve prospěch nákladového účtu musíme provést i v případě prodeje majetku, na nějž je vytvořena opravná položka. Tímto způsobem je opravná položka zrušena.

Účtování konkrétněji probíhá na účtech účtových skupin 09, 19, 29, 36 (opravné položky) a účtových skupinách 55, 57, 58 (tvorba a zúčtování opravných položek).

Obr. 3.1. Tvorba a zrušení OP obecně



Zdroj: vlastní zpracování

Každá změna opravné položky musí proběhnout na základě inventarizace, která v prvním případě prokáže opodstatněnost vytvořené opravné položky, anebo v druhém případě prokáže, že opravná položka je vytvořena v nadměrné výši a v současné době neodpovídá reálné hodnotě. V druhém případě musí účetní jednotka snížit popřípadě zrušit opravnou položku. V praxi je zrušení opravné položky využito v případě, kdy hodnota majetku je navrácena do původního stavu po předchozí opravě, dále také při prodeji majetku nebo úhradě pohledávky nebo jejím promlčení.

Při rušení nebo snížení hodnoty opravné položky postupuje účetní jednotka stejným způsobem jako při tvorbě, ovšem v opačném pořadí. Zrušení opravné položky je tedy účtováno jako opravná položka (MD) / příslušný nákladový účet (DAL).

### **3.2. Pravidla pro tvorbu opravných položek**

Základním pravidlem pro tvorbu opravných položek je pravidlo nulového zůstatku, které znamená, že účetní jednotka může opravnou položku pouze rozpustit, nikoliv vytvářet opravnou položku na zvýšení hodnoty daného majetku, tzn., nesmí vykazovat aktivní zůstatek.

Opravná položka musí být vytvářena pouze k majetku, u kterého je snížení hodnoty dočasné, nikoliv trvalé. Účetní jednotka je povinna ve své účetní závěrce, zveřejnit postup účtování tvorby opravných položek. (Brychta a kol., 2016)

Dalším bodem je nutnost provedení inventarizace, před samotným vytvořením účetní opravné položky. Nelze vytvářet opravnou položku na majetek, o kterém nevíme jeho skutečnou hodnotu a pouze kalkulujeme se spekulacemi. Účetní jednotka musí po každé provedené inventarizaci dokazovat, jestli je opravná položka vytvořena ve vhodné výši. Nesmí mít ve svém účetnictví vytvořenou opravnou položku v nadměrné výši, která nemá svou opodstatněnost.

Oprávněnými osobami k tvorbě opravných položek jsou:

- právnické osoby,
- fyzické osoby, které vedou účetnictví.



Opravné položky jsou zpravidla tvořeny:

- k dlouhodobému majetku – ať už hmotnému, či nehmotnému,
- k finančnímu majetku (mimo ceniny a peníze),
- k zásobám,
- k pohledávkám.

V případě, že účetní jednotka má majetek ve svém účetnictví uveden v cizí měně, a účetní jednotka zamýšlí tvorbu OP, je důležité, aby cenu majetku přepočítala dle kurzu ČNB a zaúčtovala kurzové rozdíly, nejpozději k datu účetní závěrky. Následně až k přepočtené hodnotě majetku je vypočítána a zaúčtována OP, tedy opravná položka musí být zaúčtována až k nově oceněnému majetku. Jestliže již má účetní jednotka vytvořené OP provede jejich úpravu s ohledem na aktuálně vypočtenou cenu majetku. (Šebestíková, 2009)

### **3.3. Vliv opravných položek na účetní výkazy**

Účetní závěrka musí podávat věrný a poctivý obraz účetnictví vybraného subjektu, a proto zde musí být zohledněna i tvorba opravných položek, která se projeví v jednotlivých výkazech účetní jednotky. Jelikož opravné položky snižují hodnotu aktiv, musí se dočasná změna projevit také v rozvaze, kde jsou opravné položky vykázány na místě korekce u příslušné rozvahové položky společně s oprávkou. V rozvaze korekci najdeme mezi sloupci netto hodnota majetku a hodnota brutto, kde netto hodnota je vyjádřena jako rozdíl hodnoty brutto a sloupce korekce. Zjednodušený příklad vykázání opravné položky je uveden níže v tabulce 3.3.

Tab. 3. 3. Zjednodušené vyjádření opravné položky v rozvaze

Označení	Aktiva	Řád	Běžné účetní období			Minulé účetní období
			Brutto	Korekce	Netto	Netto
C.I.	Zásoby (ř. 39 + 40 + 41 + 44 + 45)	038				
C.I. 1	Materiál	039	200 000	5 000	195 000	
2	Nedokončená výroba a polotovary	040	50 000	0	50 000	
3	Výrobky a zboží	041	300 000	150 000	150 000	
	C.I.3.1. Výrobky	042	300 000	150 000	150 000	
	C.I. 3.2. Zboží	043				
4	Mladé a ostatní zvířata a jejich skupiny	044				
5	Poskytnuté zálohy na zásoby	045				

Zdroj: Vlastní zpracování

Z tabulky vyplývá, že jestliže účetní jednotka vytvoří opravnou položku, je v tomto kroku navýšena suma ve sloupci korekce rozvahy účetní jednotky, a tímto je snížena hodnota majetku firmy.

Druhým velice významným účetním výkazem v účetnictví je výkaz zisku a ztrát. V případě vytvoření opravné položky účetní jednotkou se jejich tvorba projeví zvýšením nákladu účetní jednotky a následným snížením výsledku hospodaření.

Pokles výsledku hospodaření se dále znovu objeví v rozvaze a její části, kde jsou uvedeny pasiva, přesněji na řádku výsledek hospodaření běžného účetního období.

V případě, kdy bude účetní jednotka rušit opravnou položku, bude postup v těchto účetních výkazech opačného charakteru. V rozvaze bude tedy docházet ke zvyšování hodnoty aktiv a snižování sumy sloupce korekce. Ve výkazu zisku a ztrát bude opravná položka zvyšovat účetní výsledek hospodaření a následně také hodnotu položky výsledek běžného účetního období.

Na základě změn v účetních výkazech a primárně tedy na základě vytváření opravných položek dochází k zohlednění určitých rizik, která mohou účetní jednotce nastat. Při vytváření opravných položek dochází v účetních jednotkách k možnosti zadržování části finančních prostředků, jelikož snížený výsledek hospodaření znamená pro účetní jednotku, že může snížit podíly, které vyplácí. Dále může také snížený výsledek hospodaření být impulsem pro vytvoření nových opatření účetní jednotky, aby nedošlo k jejímu úpadku.

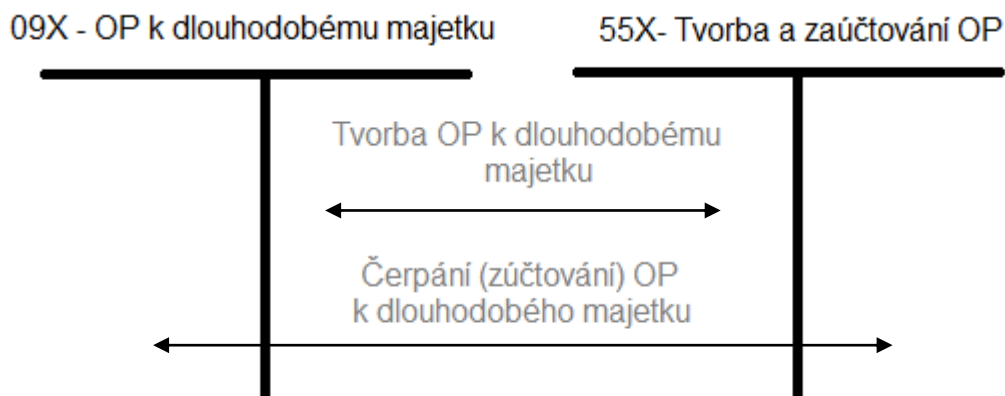
### **3.4. Opravná položka dlouhodobého majetku**

U dlouhodobého majetku musí podnikatel rozlišovat, zda opravdu dochází pouze k přechodnému snížení majetku, nebo se již jedná o snížení trvalého charakteru. Snížení trvalé je řešeno pomocí opravek k dlouhodobému majetku, na základě vytvořeného odpisového plánu účetní jednotky. Naopak podstatou opravných položek je snížení hodnoty majetku pouze dočasného charakteru.

V některých případech je u jednoho majetku účtováno o opravných položkách a zároveň i o opravkách. Příkladem je automobil účetní jednotky, který havaroval. Účetní jednotka má v plánu automobil opravit, ale oprava proběhne až v dalším účetním období. K rozvahovému dni má tedy havarovaný automobil reálně nižší hodnotu, než je jeho hodnota zachycena v účetnictví. Jelikož bude automobil opraven, a snížení jeho hodnoty je pouze dočasné, není pokles hodnoty možné řešit mimořádným účetním odpisem. Pro tyto účely bude použita účetní opravná položka.

Účtování opravných položek probíhá na účtech 09X a 55X. Schéma tvorby a rušení OP je znázorněno v obr. 3. 4.

Obr. 3. 4. Tvorba a zúčtování OP k dlouhodobému majetku



Zdroj: vlastní zpracování

Opravné položky k dlouhodobému majetku vznikají, jak, již bylo uvedeno na základě inventarizace a následného posouzení dané hodnoty s tržní hodnotou majetku. Je-li tržní cena nižší než, ve které je majetek evidován v účetnictví, a rozdíl je dočasný, poté musí být vytvořena opravná položka k dlouhodobému majetku.

Opravné položky k dlouhodobému majetku nejsou daňovým nákladem, a tedy zvyšují základ daně účetní jednotky. Jelikož v praxi jde většinou účetních jednotek o co nejnižší odvod poplatků, a na základě těchto opravných položek se účetní jednotce zvýší základ daně, nepatří mezi oblíbené záležitosti. Jsou vytvářeny nejčastěji v účetních jednotkách, které mají povinnost ověření účetní jednotky auditorem a jejich výše je zakotvena ve vnitropodnikových směrnících podniku.

Samozřejmě neměly by být opomíjeny ani v účetních jednotkách, které povinnost ověření účetní závěrky nemají, neboť vytvořením opravné položky porušují zákon o účetnictví a účetní jednotce nevzniká prostor pro vytvoření nových opatření, aby nedocházelo k úpadku.

### 3.5. Opravná položka k zásobám

Při tvorbě OP k zásobám musí účetní jednotka vycházet z hodnot inventarizace, při které se dle zákona o účetnictví č. 563/ 1991 Sb., § 26 odst. 1 „zjišťuje prodejní cenu zásob na skladě, sníženou o náklady spojené s prodejem.“

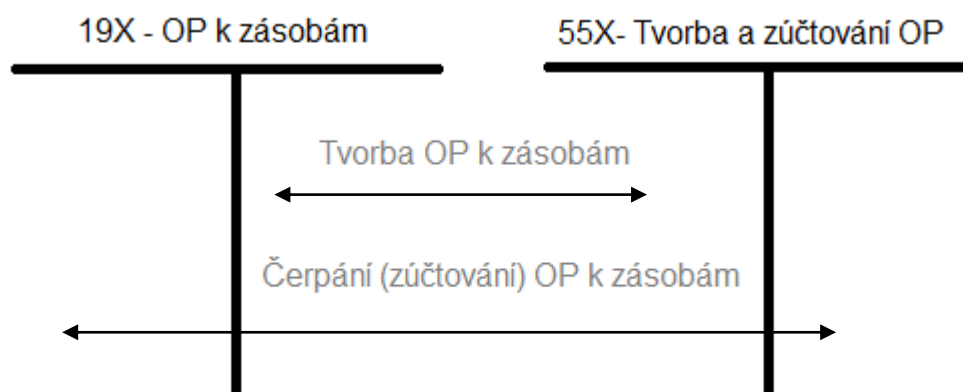
Hodnota se dále porovnává s hodnotou vedenou v účetnictví. Je-li hodnota zjištěná inventarizací nižší než hodnota uvedená v účetnictví, musí účetní jednotka

vytvořit opravnou položku. (Zákon č. 563/1991 Sb., zákon o účetnictví § 26 odst. 1) Samozřejmě musí se jednat o dočasný charakter snížení hodnoty, nikoliv o trvalý.

Pomine-li důvod pro přechodné snížení hodnoty zásob, opravné položky se zruší a ocenění zásob je opět v původní pořizovací ceně. Zrušení nebo snížení opravné položky například z důvodu prodeje zásob pak provede účetní jednotka ve prospěch nákladů a na vrub účtu opravných položek k zásobám.

Příkladem pro vytvoření opravné položky zásob je sezónní zboží. Účetní jednotka má zachyceno zboží například slunečníky na účtu 132 – Zboží na skladě a v prodejnách v hodnotě 1 mil. Kč, hodnota odpovídá pořizovací ceně. Blíží se konec roku (tedy 31. 12.), kdy účetní jednotka sestavuje účetní závěrku. Sama dobře ví, že slunečníky se v zimě prodávat nebudou, a proto se část jejich zásob – slunečníky v hodnotě 150 tis. Kč stala dočasně neprodejnou. Předpokládá, že v budoucnu zboží prodá, jde tedy o dočasné snížení hodnoty zboží. V účetnictví zachytí účetní opravnou položku na účtech 559 – Tvorba a zúčtování ostatních opravných položek a 196 – Opravné položky k zásobám. Jestliže by účetní jednotka tuto opravnou položku nevytvořila, porušila by zásadu věrného zobrazení účetnictví, jelikož by nadhodnocovala svá aktiva. Obecné schéma tvorby opravných položek je zobrazeno na obr. 3.5.

Obr. 3.5. Obecná tvorba a zúčtování OP k zásobám



Zdroj: vlastní zpracování

Opravná položka se vytváří, aby snížila cenu konkrétní položky zásob, proto dále rozlišujeme:

- 191 – Opravná položka k materiálu,
- 192 – Opravná položka k nedokončené výrobě,
- 193 – Opravná položka k polotovarům vlastní výroby,
- 194 – Opravná položka k výrobkům,
- 195 – Opravná položka k mladým a ostatním zvířatům a jejich skupinám,
- 196 – Opravná položka ke zboží,
- 197 – Opravná položka k poskytnutým zálohám (závdavkům) na zásoby,
- 198 – Opravná položka k poskytnutým zálohám (závdavkům) na zboží,
- 199 - Opravná položka k poskytnutým zálohám (závdavkům) na zvířata.

Tvorba opravných položek k zásobám je ovlivněna nutností ověření účetní závěrky auditorem. V praxi jsou auditované účetní jednotky v podstatě donuceny k tvorbě opravných položek i v minimální výši. Vytváření účetních opravných položek má vliv na celkovou účetní hodnotu podniku. Je tedy rozdíl, jestliže daná účetní jednotka bude mít zásoby oceněny na 20 milionu korun a jejich reálná hodnota bude 2 miliony korun. Tvorbou opravných položek je ovlivněna pozice účetní jednotky na trhu, její ocenění a také výpovědní hodnota účetních výkazů a následná finanční analýza.

### **3.6. Opravná položka finančnímu majetku**

Dalším příkladem majetku, ke kterému účetní jednotky vytvářejí opravné položky je finanční majetek. Je samozřejmé, že opravné položky nemohou být v žádném případě vytvářeny k peněžním prostředkům nebo ceninám. Opravné položky jsou vytvářeny pouze k cenným papírům.

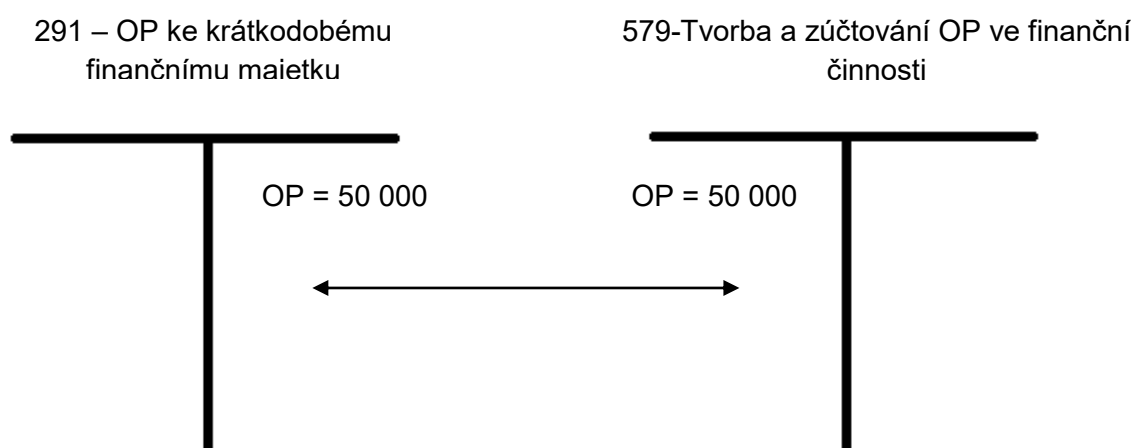
Tvorba opravných položek je součástí finanční činnosti účetní jednotky a tedy i vznik těchto opravných položek v ní musí být zaznamenán pomocí účtu 579 – tvorba a zúčtování opravných položek ve finanční činnosti.

Opravné položky ke krátkodobému finančnímu majetku jsou vytvářeny z důvodu dodržení poctivého a věrného zobrazení účetnictví a dodržení zásady opatrnosti. OP jsou vytvářeny jen ve výjimečných případech a k jejich zachycení slouží účet 291 – opravné položky ke krátkodobému finančnímu majetku.

Tvorba opravných položek ke krátkodobému finančnímu majetku je daňově neuznatelným nákladem, zvyšujícím základ daně účetní jednotky. Opravné položky jsou vytvářeny, jak již bylo zmíněno především v účetních jednotkách, které mají povinnost mít ověřenou účetní závěrku auditorem.

Příkladem opravné položky může být firma, která vlastní krátkodobé cenné papíry v hodnotě 200 000 Kč. Na konci účetního období však v návaznosti na inventarizaci zjistí, že jejich hodnota klesla na 150 000 Kč, ale toto snížení je pouze dočasné a mělo by pominout. Účetní jednotka tedy vytvoří opravnou položku ve výši 50 000 Kč. Grafické znázornění účtování je uveden na obr. 3.4.

Obr. 3. 6. Účtování opravných položek ke krátkodobému finančnímu majetku



Zdroj: vlastní zpracování

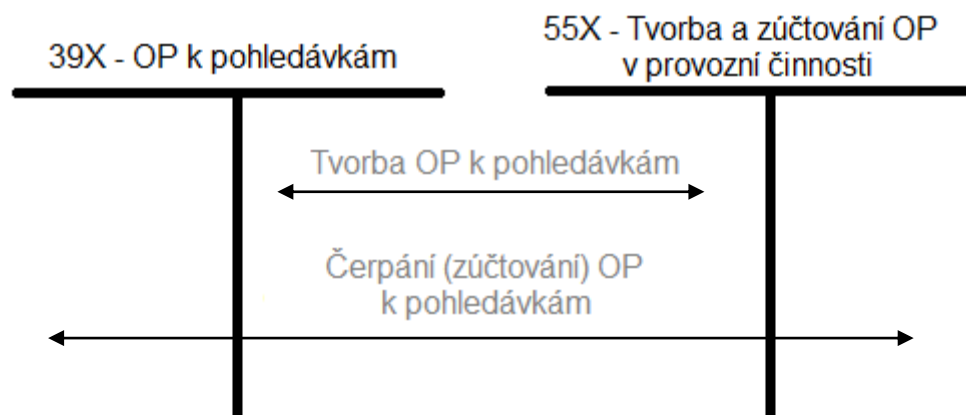
Opravné položky k dlouhodobému finančnímu majetku jsou účtovány na účtech 579 a 096 – opravná položka k dlouhodobému finančnímu majetku. Vytvoření opravné položky je pak účtováno 096 (MD) /579 (DAL) a zrušení opačným způsobem.

### 3.7. Opravné položky k pohledávkám

Opravné položky k pohledávkám jsou vytvářeny na základě provedené inventarizace, v případě, že se jedná o účetní opravné položky. Výjimku tvoří zákonné opravné položky tvořené k pohledávkám, které se vytvářejí na základě doby uplynuté od doby splatnosti. Vytváří se pouze u pohledávek, u kterých můžeme

prokázat, že jejich hodnota poklesla. Účtují se stejně jako v předchozích případech, a tedy na účet 39X a souvztažně na vrub nákladového účtu, viz obr. 3.7.

Obr. 3.7 Účtování opravných položek k pohledávkám



Zdroj: vlastní zpracování

Opravné položky k pohledávkám jsou na rozdíl od předchozích opravných položek rozděleny na účetní a daňové. Účetní opravné položky jsou tvořeny primárně z důvodu dodržení poctivého zobrazení účetnictví a jsou zakotveny ve vnitropodnikových směrnících účetní jednotky, tzn., že každá účetní jednotka může mít výši, ve které tvoří opravné položky určenou jinak. Účetní opravné položky jsou vytvářeny z důvodu pochybnosti o budoucí úhradě pohledávky. Jsou vytvářeny především v jednotkách, které mají nutnost ověření účetní závěrky auditorem, neboť jsou k tomu ve své podstatě donuceny.

V praxi se často účetní jednotky, které povinnost auditu nemají, tvorbě účetních opravných položek snaží vyhnout, což není zcela moudrým řešením, neboť tvorba opravných položek může účetní jednotku donutit vytvořit nová opatření, aby nedocházelo k úpadku společnosti. Pohledávky by totiž měly být likvidním zdrojem financování společnosti, a jestliže bude účetní jednotka vytvářet opravné položky k pohledávkám, může tato situace varovat před potencionálním úpadkem společnosti, kdy firma nebude mít dostatek finančních prostředků.

Daňové opravné položky jsou zpravidla tvořeny pro daňovou optimalizaci účetní jednotky, a tedy poctivé a věrné zobrazení účetnictví je zde až druhou podstatnou záležitostí. Daňové opravné položky vytvářejí účetní jednotky, které na ně mají



nárok, neboť jsou daňově uznatelným nákladem a tedy snižují základ daně poplatníka, čehož v praxi chtějí využít všechny účetní jednotky.

### **3.7.1. Účetní opravné položky k pohledávkám**

V případě účetních OP musíme o opravných položkách účtovat až na základě inventarizace a pouze v případě, že je snížení hodnoty pohledávky dočasné, tedy existuje-li ještě alespoň malá pravděpodobnost, že nám pohledávku dlužník uhradí.

Důležitým prvkem je zde promlčecí lhůta. Obecná promlčecí lhůta je stanovena dle Nového občanského zákoníku, § 629 na 3 roky, avšak strany se mohou dohodnout a promlčecí lhůtu pozměnit. Mohou si sjednat promlčecí lhůtu kratší, nejméně však na jeden rok, nebo naopak lhůtu prodloužit, nejdéle na 15 let. (Nový občanský zákoník 2012 Sb., § 630) Promlčecí doba začíná plynout ode dne splatnosti pohledávky.

V případě že pohledávka je již promlčená a není tedy nadále soudně vymahatelná, nebude účetní jednotka vytvářet opravnou položku k pohledávce, ale v tomto případě se jedná o odpis pohledávky.

V praxi je tvorba opravných položek k pohledávkám spojena s vnitropodnikovými směrnici, kde je jejich tvorba zakotvena. Zároveň je zde stanoveno v jaké výši, jakým způsobem se budou opravné položky k pohledávkám vytvářet, a jak se bude o těchto opravných položkách účtovat. Výše opravné položky by měla odrážet riziko vyplývající z možného neuhrazení pohledávky, odvíjí se také od platební morálky dlužníka a je určena zejména podle doby uplynuté od splatnosti pohledávky.

Účetní opravné položky jsou důležitým prvkem v účetních jednotkách, které mají povinnost auditu. Účetní jednotky v těchto případech jsou auditorem donuceny opravné položky vytvářet. V případě, že by opravné položky vytvořeny nebyly, auditor by odmítl účetní jednotce vydat výrok k její účetní závěrce. A také samozřejmě by účetní jednotka porušovala zákon o účetnictví, který ji ukládá povinnost tvořit opravné položky.

Tvorba účetních opravných položek, ač se může zdát nedůležitá ve firmách, které nemají povinnost účetních závěrku ověřenou auditorem, nemělo by tomu tak být. Opravné položky jsou důležitým nástrojem pro zobrazení poctivého a věrného účetnictví společnosti. Jestliže nebude účetní jednotka vytvářet účetní opravné položky, z důvodu zvýšení základu daně, může ohrozit sama sebe. Zvýšení základu

daně, může být pro účetní jednotku impulsem pro tvorbu nových opatření a k přecházení potencionálního úpadku společnosti.

V účetních opravných položkách jsou zohledněny veškeré potencionální rizika, budoucí ztráta nebo snížení majetku. Hodnota pohledávek se může měnit s ohledem na dobu splatnosti. Například u pohledávek, které jsou po lhůtě splatnosti, klesá jejich hodnota a změna by se měla také promítnout v účetnictví.

K tvorbě účetních opravných položek, je využíván účet 559 – Tvorba a zúčtování opravných položek v provozní činnosti. V praxi jsou k pohledávkám vytvářeny i zákonné opravné položky, a jestliže nastane situace, kdy jsou vytvářeny k pohledávce jak účetní opravné položky, tak daňově, nesmí součet těchto hodnot opravných položek přesáhnout rozvahovou hodnotu pohledávky, ke které jsou vytvářeny.

### **3.7.2. Zákonné opravné položky k pohledávkám**

Zákonné neboli daňové opravné položky jsou tvořeny podle podmínek zákona č. 593/1992 Sb., o rezervách, ve znění pozdějších předpisů. Jsou jediným druhem opravných položek, které jsou daňově uznatelné. Zákonná opravná položka může být tvořena pouze k nepromlčeným pohledávkám. Na rozdíl od účetních opravných položek může být opravná položka vytvářena i během účetního období, nikoliv až na konci účetního období před vytvářením účetní závěrky.

Zákonné opravné položky v praxi vytváří většina účetních jednotek, které na tyto opravné položky mají nárok, oproti účetním opravným položkám. Účetní opravné položky vytvářejí zejména podniky, které k tomu mají důvod, jako je právě auditor a kontrola účtování subjektem mimo účetní jednotku. V podstatě lze říci, že zákonné opravné položky v sobě obsahují účetní opravné položky.

Zákonné opravné položky se vytvářejí z důvodu optimalizace účetní jednotky a její daně z příjmů. Zavedením zákonné opravné položky k pohledávkám lze snížit základ daně účetní jednotky a vzniká daňově účinný (uznatelný) náklad. Firma se tímto způsobem snaží získat zpátky peníze, které musela odvést státu, neboť při vzniku pohledávky vznikl také výnos, který se promítl ve výsledku hospodaření a následně byl zdaněn, ovšem firma jej reálně nedostala.

Jako daňově uznatelné OP se mohou dle zákona č.593/1992 Sb., o rezervách § 8 vytvářet:

- opravné položky k nepromlčeným pohledávkám splatných po 31. 12. 1994,
- opravné položky k pohledávkám za dlužníky v insolvenčním řízení,
- opravné položky k pohledávkám z titulu ručení za clo,
- opravné položky u pohledávek do 30 000 Kč.

Po uhrazení pohledávky je opravná položka účtována na stranu DAL nákladového účtu, a tím se opět zvýší základ daně.

### **3.8. Dílčí shrnutí**

Celá kapitola pojednává o samotné podstatě tvorby opravných položek po stránce teoretické. Nejdůležitějším faktorem vytváření opravných položek je ověření účetní závěrky auditorem, neboť právě účetní jednotky, které mají tuto povinnost, musí opravné položky ze zákona vytvářet a jsou donuceny kontrolou mimo účetní jednotku.

V praxi účetní jednotky, které povinnost vytvářet opravné položky na základě auditu nemají, rády tvorbu účetních opravných položek opomíjí, neboť jim tvorba zvyšuje základ daně. Opačným případem jsou zákonné opravné položky, které mohou být vytvářeny pouze k pohledávkám, ty se těší velké oblibě, neboť základ daně je jimi snižován, jako daňově uznatelný náklad.

Zpočátku jsou uvedena základní pravidla a postupy tvorby opravných položek a následně jednotlivé druhy a jejich obecná tvorba. Důležitým bodem je ovlivňování účetních výkazů při tvorbě opravných položek.

## 4. Příklady účtování opravných položek z účetního a daňového hlediska a jejich vyhodnocení

V úvodu kapitoly je osvětlena problematika účetního a daňového hlediska opravných položek a jejich právních pramenů. Dále se kapitola zaměřuje především na uvedení obecných příkladů vytváření opravných položek, jejich řešení, ovlivnění výsledku hospodaření a výkazů účetní jednotky. V závěru je uveden také reálný příklad podniku a jeho způsob vytváření opravných položek.

### 4.1. Účetní hledisko opravných položek

Právní úpravu pro tyto opravné položky je možno nalézt:

- v zákoně o účetnictví – č.563/1991, ve znění pozdějších předpisů,
- ve vyhlášce č.500/2002 Sb., která zákon o účetnictví doplňuje,
- a v českých účetních standardech pro účetní jednotky, přesněji č. 005, ve kterém je obsažen přesný postup účtování opravných položek.

Právní úprava opravných položek je popsána v první kapitole bakalářské práce. Účetní opravné položky se vytvářejí na základě požadavku daného subjektu. Tvorba účetních opravných položek pramení především z nejistoty účetní jednotky o budoucím vývoji hodnoty jejího majetku. Účetní jednotka musí opravné položky vytvářet, z důvodů dodržování zákona o účetnictví a tedy jak již bylo zmíněno, aby bylo dodrženo věrné a poctivé zobrazení účetnictví.

Účetních jednotek, které vedou účetnictví ve zjednodušeném rozsahu, se problematika účetních opravných položek netýká (nemusí o těchto opravných položkách účtovat).

Jak, již bylo dříve zmíněno, tvorba opravných položek se objeví v účetních výkazech rozvaha a výkaz zisku a ztrát. Opravná položka v rozvaze snižuje čistou hodnotu aktiv, tedy hodnotu netto, a proto původní hodnota majetku (hodnota brutto) zůstává stejná. Opravná položka snižuje výsledek hospodaření. Na straně pasiv se opravná položka projeví jako snížení vlastních zdrojů. Ve výkazu zisku a ztrát opravná položka zvýší náklady, a tím pádem sníží účetní zisk. V případě, že bude účetní jednotka opravnou položku rušit, bude účinek opačný.

Účetní opravné položky může společnost vytvářet ke všem složkám majetku, kromě cenin a peněz. Většina z účetních OP jsou daňově neuznatelným nákladem,

pouze v případech uvedených v zákoně č. 593/1992 Sb., o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů jsou OP náklady daňově uznatelnými.

## **4.2. Daňové hledisko opravných položek**

Jak, již bylo uvedeno právní úpravu pro zákonné nebo také daňové opravné položky, nalezneme v zákoně č.593/1992 Sb., o rezervách pro zjištění základu daně z příjmu, ze kterého vyplývá, že opravné položky daňové lze vytvářet pouze k pohledávkám.

Na rozdíl od účetních opravných položek, u kterých se účetní jednotka především snaží o dodržení pravidla poctivého a věrného obrazu, tvorba opravných položek z daňového hlediska slouží jako snížení daňové povinnosti pro účetní jednotku, tedy optimalizaci daňového základu účetní jednotky a poctivé a věrné zobrazení účetnictví je až druhořadou záležitostí. Daňová opravná položka je taková, o které účtujeme, z čehož vyplývá, že jestliže daná účetní jednotka o ní neúčtuje, nemůže se promítnout do optimalizace daňového základu.

Problematika zákonných opravných položek se vztahuje také na účetní jednotky, které účtují v zjednodušeném rozsahu.

Podle zákona č.593/1992 Sb., o rezervách § 8 pro zjištění základu daně z příjmu, je možné vytvářet daňově účinné opravné položky:

- opravné položky k nepromlčeným pohledávkám splatných po 31. 12. 1994,
- opravné položky k pohledávkám za dlužníky v insolvenčním řízení,
- opravné položky k pohledávkám z titulu ručení za clo,
- opravné položky u pohledávek do 30 000 Kč.

U účetních jednotek, které nemají povinnost ověření účetní závěrky auditorem, se nevytvoření opravných položek charakterizuje jako nevyužitá optimalizace, nikoliv porušení principů účetnictví jako u účetních OP. V případě účetních jednotek, které mají povinnost ověření účetní závěrky auditorem, se však jedná o porušení účetních principů, neboť jejich povinností je tyto opravné položky vytvářet.

### **4.2.1. Opravné položky k nepromlčeným pohledávkám splatných po 31. 12. 1994**

Opravné položky k nepromlčeným pohledávkám jsou tvořeny v případě, že od konce doby splatnosti pohledávky uplynulo 18 měsíců nebo od konce doby splatnosti uběhlo 30 měsíců. V prvním případě je možno vytvořit opravnou položku ve výši 50

procent neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky, hodnota je uvedena bez DPH. Ve druhé variantě, kdy od doby splatnosti uplynulo již 30 měsíců, je možné opravnou položku vytvořit až do výše 100 procent neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky, opět hodnota je uvedena bez DPH.

U pohledávek, jež byly nabyty podstoupením a mají v době vzniku hodnotu vyšší než 200 000 Kč, lze opravné položky vytvářet pouze v případě, že bylo ohledně těchto pohledávek zahájeno soudní, správní nebo rozhodčí řízení. Předchozí tvrzení platí pouze u pohledávek, které jsou vytvořeny od 1. ledna 2014. V předchozích letech byla legislativa v České republice jiná. Změna je patrná také u pohledávek, jenž mají hodnotu menší než 200 000 Kč (podlimitní pohledávka) a u pohledávek jejichž hodnota je vyšší než 200 000 Kč (nadlimitní pohledávky). Pohledávky, vůči jednomu věřiteli se nečítají, z čehož vyplývá, že se musí posuzovat samostatně.

Před 1. 1. 2014 se nepromičené opravné položky k pohledávce splatné po 31. 12. 1994, jejichž hodnota v rozvaze byla nižší než 200 000 Kč, se mohly vytvářet v období, za které se podává daňové přiznání. Výše opravné položky se odvíjela od délky doby, která uběhla od konce sjednané lhůty splatnosti. Uběhlo-li více než 6 měsíců, mohla účetní jednotka vytvořit opravnou položku do výše 20 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky. Jestliže nebyla pohledávka stále splacena a ÚJ chtěla navýšit hodnotu opravné položky, muselo být zahájeno soudní, rozhodčí nebo správní řízení. Výše hodnoty opravné položky dle doby splatnosti viz tab 4. 2. 1.

U pohledávek, jejichž hodnota přesahovala 200 000 Kč, před 1. 1. 2014 se mohly opravné položky vytvářet až na základě zahájení soudního, rozhodčího nebo správního řízení. V tomto případě byly OP vytvářeny obdobným způsobem jako u pohledávek s nižší hodnotou než 200 000 Kč. Jejich hodnota se také odvíjela od doby, která uběhla od doby splatnosti viz. tab. 4. 2. 1

Z následující tabulky je patrné, že doba, kdy může být opravná položka vytvořena, se oddálila a v případě splatnosti od 24 měsíců do 30 měsíců je značně snížena. Naopak v případě nad 30 měsíců lze uplatnit již 100 %, na rozdíl od roku 2013, kdy mohla účetní jednotka uplatnit pouze 80 %.

Tab. 4.2.1. Rozdíly výše opravné položky před a po novelizaci zákona

Splatnost	Tvorba opravných položek k pohledávkám před 1. 1. 2014		Tvorba opravných položek k pohledávkám od 1. 1. 2014
	OP do 200 000 Kč	OP nad 200 000 Kč	
Nad 6 měsíců do 12 měsíců	NELZE	až do výše 20 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky	
Nad 12 měsíců do 18 měsíců	až do výše 33 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky	až do výše 33 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky	
Nad 18 měsíců do 24 měsíců	až do výše 50 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky	až do výše 50 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky	až do výše 50 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky
Nad 24 měsíců do 30 měsíců	až do výše 66 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky	až do výše 66 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky	až do výše 50 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky
Nad 30 měsíců do 36 měsíců	až do výše 80 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky	až do výše 80 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky	až do výše 100 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky
Nad 36 měsíců	až do výše 100 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky.	až do výše 100 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky.	

Zdroj: Vlastní zpracování, Kadlec Michal; Opravné položky k pohledávkám

#### **4.2.2. Opravné položky k pohledávkám za dlužníky v insolvenčním řízení**

Opravné položky k pohledávkám za dlužníky v insolvenčním řízení jsou tvořeny v případech, kdy dlužník není schopen dostát svým závazkům. Jsou tvořeny jednorázově.

Jejich hodnota dosahuje výše rozvahové hodnoty nepromlčené pohledávky. Pro dosažení této rozvahové hodnoty pohledávky musí být splněna určitá pravidla. Hlavním pravidlem, kterým se musí věřitel (účetní jednotka, která chce vytvořit opravou položku k pohledávce) řídit, je přihlášení nepromlčené pohledávky u soudu od zahájení insolvenčního řízení do konce lhůty stanovené v rozhodnutí soudu o úpadku nebo do konce lhůty insolvenčního zákona. Tato lhůta je dlouhá minimálně 30 dní a maximálně 2 měsíce. (zákon č.593/1992 Sb)

Opravná položka musí být vytvořena v okamžiku přihlášení u insolvenčního soudu. Z přecházejících informací tedy vyplývá, že jestliže nebude nepromlčená pohledávka přihlášena v dané lhůtě, nemůže být OP k pohledávce vytvořena.

Vytvořena opravná položka musí být evidována účetní jednotkou po celou dobu trvání insolvenčního řízení. Následně po ukončení insolvenčního řízení je OP zrušena a neuhrazená část pohledávky odepsána jako daňově uznatelný náklad v souladu se zákonem o dani z příjmů dle § 24/y a zúčtována jako 546 (odpis pohledávky) / 311 (pohledávky z obchodních vztahů). Má-li být pohledávka takto odepsána, musí splňovat podmínky pro daňový odpis pohledávky:

- o pohledávce je účtováno ve výnosech, tento výnos byl zahrnut v základu daně,
- k pohledávce lze uplatňovat opravné položky,
- nebo se jedná se o pohledávku, ke které nelze tvořit OP, neboť od její splatnosti uplynulo méně než 18 měsíců,
- jedná-li se o pohledávku s hodnotou v okamžiku vzniku větší než 200 000 Kč a nebylo ohledně ní zahájeno soudní řízení.

#### **4.2.3. Opravné položky k pohledávkám z titulu ručení za clo**

„Opravné položky k pohledávkám z titulu ručení za clo mohou vytvářet pouze poplatníci daně z příjmu, kteří vedou účetnictví a kteří podle celního zákona ručí za clo k pohledávkám vzniklým z titulu ručení za clo podle celního zákona. Výše zmínění poplatníci pak vytvářejí opravné položky jen do výše hodnoty pohledávky



odpovídající provedené úhradě cla. Opravné položky ručitel nemůže vytvářet ze splněné pohledávky z titulu ručení, pokud dluh za dlužníka nesplní v době splatnosti určené celními orgány.“ (Zákon č. 593/1992 Sb., o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů)

#### **4.2.4. Opravné položky u pohledávek do 30 000 Kč**

Účetní jednotky mohou dle zákona č. 593/1992 Sb., o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů vytvářet opravné položky ve výši 100 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky, jestliže budou splněny následující předpoklady.

- 1) Nejedná se o pohledávku vymezenou v § 8a odst. 3.
- 2) Rozvahová hodnota pohledávky bez příslušenství v okamžiku jejího vzniku nepřesáhne částku 30 000 Kč,
- 3) Od konce sjednané doby splatnosti pohledávky uplynulo nejméně 12 měsíců.
- 4) Celková hodnota pohledávek bez příslušenství vzniklých vůči témuž dlužníkovi, u nichž uplatňuje postup podle tohoto ustanovení, nepřesáhne za období, za které se podává daňové přiznání, částku 30 000 Kč.

Předcházející podmínky lze zjednodušit. Opravné položky mohou být vytvářeny pouze k pohledávkám s hodnotou do 30 000 Kč jinak řečeno k pohledávkám, které mají nepatrnou hodnotu. Pohledávky musí mít více jak 12 měsíců po splatnosti. Důležitým je také pro účetní jednotku, která opravné položky vytváří, § 8a odst. 3, díky kterému nemůže vytvářet opravné položky k pohledávkám, které jsou již odepsány na vrub výsledku hospodaření. Nemohou být také vytvořeny opravné položky za členy obchodní korporace za upsaný vlastní kapitál. Pohledávka, k níž je vytvářena opravná položka nesmí být promlčená. V běžném podnikání se účetní jednotka v případě, že se blíží doba promlčení, snaží tuto promlčecí lhůtu prodloužit, zastavit či přetrhnout.

Pohledávky, ke kterým se vytváří opravné položky, mají v tomto případě velice nízkou hodnotu, a proto se nevyplatí zahájit soudní řízení.

### 4.3. Rozdíl mezi zákonnými a účetními opravnými položkami

Základním rozdílem účetních a daňových opravných položek je daňová účinnost či naopak neúčinnost. Jak, již bylo několikrát zmíněno, v případě účetních opravných položek se účetní jednotce účtující o těchto opravných položkách zvyšuje základ daně. Naopak u daňových opravných položek, které jsou vytvářeny hlavně z důvodu daňové optimalizace, se základ daně účetní jednotce snižuje.

Účetní OP jsou tvořeny primárně, aby byl dodržen jeden z hlavních principů účetnictví, a to poctivý a věrný obsah a povinnost je vytvářet je dána zákonem. Je vyžadována zpravidla u účetních jednotek, které mají povinnost auditu. Na rozdíl od daňových OP, kdy je tvorba zcela dobrovolná a záleží na účetní jednotce, jestli tuto možnost využije či nikoliv. Je tedy na účetní jednotce zdali využije možnosti snížit si základ daně o daňově uznatelný náklad. Ovšem tato flexibilita tvorby zákonných opravných položek neplatí pro účetní jednotky, které mají povinnost ověření účetní závěrky auditorem, neboť ty musí o opravných položkách účtovat, nastane-li takové situace.

Důležitým prvkem tvorby opravných položek je předmět tvorby, tedy k čemu se daná OP vytváří. Účetní jednotky jsou vytvářeny podle skladby aktiv účetní jednotky, na rozdíl od daňových, které mohou být vytvářeny pouze k pohledávkám

Dalším rozdílem opravných položek je datum vytvoření opravné položky. Účetní OP se musí vytvářet k datu sestavení účetní závěrky, naopak daňově můžeme vytvářet kdykoliv během účetního období, na základě lhůty, která uběhla od doby splatnosti pohledávky.

Výše opravných položek také nemusí být stejná. V případě účetních OP, jsou hodnoty zakotveny ve vnitropodnikových směrnících účetní jednotky, a výše závisí na účetní jednotce, u daňových je výše uvedena v zákoně č. 593/1992 Sb., o rezervách, ve znění pozdějších předpisů, a tedy jejich výše je pro každou účetní jednotku stejná.

#### 4.4. Obecné příklady

##### 4.4.1. Příklad tvorby opravné položky k odepisovanému DHM

**Zadání:** Účetní jednotka, která podniká v oblasti poskytování poradenských služeb vlastní osobní automobil. Účetní jednotka osobní automobil využívá k cestám za svými zákazníky. Osobní automobil, jehož aktuální účetní zůstatková hodnota činí 800 000 Kč, havaroval. Při havárii došlo ke snížení reálné hodnoty automobilu na polovinu, tedy 400 000 Kč.

Automobil byl pořízen na počátku roku 2014 v hodnotě 1 mil. Kč. Dle odpisového plánu účetní jednotky je automobil odepisován po dobu 5 let rovnoměrně 200 000 Kč každý rok.

Účetní jednotka počítá s tím, že provede opravu na poškozeném automobilu a snížení hodnoty automobilu je tedy pouze dočasné. Na základě dočasného charakteru snížení hodnoty, se firma rozhodla vytvořit účetní opravnou položku k DHM na základě vnitropodnikových směrnic ve výši 300 000 Kč.

V účetní závěrce za účetní období 2016 bude podnikatelský subjekt vykazovat, jak pravidelný odpis v hodnotě 200 000 Kč, tak také tvorbu účetní opravné položky ve výši 300 000 Kč. V následujícím účetním období, přesněji v roce 2017, bude účtována oprava tohoto automobilu, zrušení opravné položky, tedy navrácení do původní hodnoty automobilu a samozřejmě také bude účetní jednotka pokračovat v odpisování. Jednotlivé kroky účtování jsou popsány v tabulce č. 4. 4. 1.

Tab. 4. 4. 1. Účtování opravné položky k DHM

Datum	Účetní operace	Kč	MD	D
2016	Účetní odpis automobilu	200 000	551	082
2016	Tvorba účetní OP	300 000	559	092
2017	Oprava automobilu	400 000	511	321
2017	Zrušení účetní OP	300 000	092	559
2017	Účetní odpis automobilu	200 000	551	082

Zdroj: vlastní zpracování

551 – odpisy k DNHM

082 – oprávky k hmotným movitým věcem a jejich souborům

559 – tvorba a zúčtování ostatních opravných položek v provozní činnosti

092 – opravná položka k DHM

511 – opravy a udržování

## 325 – ostatní dluhy

Tvorba účetní opravné položky k dlouhodobému hmotnému majetku není daňově uznatelným nákladem, tudíž se účetní jednotce v roce 2016 zvýší základ daně o 300 000 Kč a v následujícím roce 2017 bude základ daně účetní jednotky o tuto hodnotu snížen. Hodnota 300 000 Kč bude v roce 2016 zvyšovat sloupec korekce v rozvaze účetní jednotky a naopak v roce 2017 bude sloupec korekce snižovat o hodnotu 300 000 Kč. Ve výkaze zisku a ztrát se tvorba opravné položky projeví jako zvýšení nákladů v roce 2016, v roce 2017 půjde o snížení nákladů.

### 4.4.2. Příklad tvorby opravné položky k zásobám

**Zadání:** Účetní jednotka, která vlastní několik prodejen určených k výdeji léků, provádí inventarizaci v prosinci roku 2015, zjistí, že u části, která je oceněna pořizovací cenou 1 mil Kč, skončí doba expirace v lednu 2016. Vedení podniku se obává, že veškeré léky neprodá, a vytvoří OP ve výši 30%, dle její vnitropodnikové směrnice. V lednu následujícího roku se polovina těchto výrobků prodala a zbytek musel být zlikvidován. Dle § 24 odst. 2 písm. zg) ZDP bude tento náklad pro poplatníka daňově účinným. Účetní jednotka účtuje zásoby způsobem A. Postup tvorby opravné položky a jejího zúčtování je popsáno v tab. Tab. 4. 4. 2.

Tab. 4. 4. 2. - Účtování k příkladu

Datum	Účetní operace	Kč	MD	D
31. 12. 2015	Tvorba účetní OP	300 000	559	196
12. 1. 2016	Prodej léků za leden dle VBÚ	4 000 000	221	604
31. 1. 2016	Úbytek prodaného zboží dle výdejky	3 000 000	504	132
31. 1. 2016	Zrušení OP k prodanému zboží	150 000	196	559
1. 2. 2016	Likvidace neprodejných potravin po datu expirace	500 000	549	132
31. 12. 2016	Zrušení OP k vyřazeným lékům	150 000	196	559

Zdroj: vlastní zpracování

- 559 - tvorba a zúčtování ostatních opravných položek v provozní činnosti
- 196 – opravná položka ke zboží
- 221 – peněžní prostředky na účtech
- 604 – tržby za zboží
- 504 – prodané zboží
- 132 – zboží na skladech a prodejnách
- 549 – manka a škody v provozní činnosti

Účetní opravné položky k zásobám nejsou daňově uznatelným nákladem, tudíž účetní jednotce se zvýší základ daně o 300 000 Kč za rok 2015. V roce 2016 bude základ daně o tuto částku nižší.

#### 4.4.3. Příklad tvorby opravné položky ke krátkodobému finančnímu majetku

**Zadání:** Účetní jednotka ABC s. r. o. investovala v roce 2015 do obchodovatelných cenných papírů od firmy XYZ v hodnotě 500 000 Kč. K datu sestavování účetní závěrky na základě provedené inventarizace bylo zjištěno, že současná tržní hodnota cenných papírů držených účetní jednotkou ABC klesla na částku 400 000 Kč, z důvodu změny vedení firmy XYZ a její celkové reorganizaci. Je tedy ohrožena splatnost těchto dluhopisů. Firma ABC věří, že snížení této hodnoty je dočasné a dle vnitropodnikových směrnic firma ABC vytvoří OP v hodnotě 100 %. V následujícím roce účetní jednotka dluhopisy prodala. Průběh účtování je znárodněn v tabulce 4.4.3.

Tab. 4.4.3. účtování k příkladu

Datum	Účetní operace	Kč	MD	D
31. 12. 2015	Oceňovací rozdíl dluhopisů	100 000	564	251
31. 12. 2015	Tvorba účetní OP	500 000	579	291
2016	Prodej dluhopisů firmy ABC	700 000	378	661
2016	Úbytek prodaných dluhopisů	400 000	561	251
2016	Zrušení účetní OP	500 000	579	291

564- Náklady z přecenění cenných papírů

251 – Majetkové cenné papíry k obchodování

579 - tvorba a zúčtování ostatních opravných položek v provozní činnosti

291 – opravná položka ke krátkodobému finančnímu majetku

378 – jiné pohledávky

661 – tržby z prodeje cenných papírů a podílů

561 – prodané cenné papíry a podíly

Vytvořená opravná položka je jako v předchozích příkladech daňově neuznatelnou a bude tedy zvyšovat základ daně účetní jednotce o 500 000 Kč v roce 2015 a naopak zrušení této OP bude v roce 2016 základ daně snižovat.

#### 4.4.4. Příklad opravné položky dle § 8a odst. 1 ZOR (opravné položky k nepromlčeným pohledávkám do 200 000 Kč)

**Zadání:** Společnost ABC s. r. o. má pohledávku za společností XYZ ve výši 150 000 Kč, která je splatná 12. 1. 2015. Dne 31. 7. 2016 (18 měsíců po splatnosti) společností ABC stále neobdržela peníze. Společnost vzala v úvahu riziko nezaplacení pohledávky, a proto se rozhodla vytvořit daňově účinnou opravnou položku dle zákona o rezervách č. 593/1992 Sb ve výši 50% neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky. Účetní opravná položka byla stanovena ve vnitropodnikových směrnících na 40% neuhrazené rozvahové částky. Účtování o těchto OP viz tab. 4.4.4. a). Účetní hospodářský výsledek společnosti před zaúčtováním OP činil 1 000 000 Kč.

Tab. 4.4.4. a) Účtování opravných položek

Účetní operace	Kč	MD	D
Tvorba zákonné opravné položky	75 000	558.1	391.1
Tvorba účetní opravné položky	60 000	559.2	391.2

Zdroj: vlastní zpracování

558.1 – tvorba a zúčtování zákonných opravných položek v provozní činnosti

559.2 – tvorba a zúčtování ostatních opravných položek v provozní činnosti

391.1. – opravná položka k pohledávce – zákonná ve výši 50 %

391.2 – opravná položka k pohledávce – účetní ve výši 40 %

Účetní VH před zaúčtováním uzávěrkových prací	1 000 000 Kč
Zaúčtování zákonné opravné položky	- 75 000 Kč
Zaúčtování účetní opravné položky	- 60 000 Kč
	<hr/>
	865 000 Kč

Účetní jednotka vytvořila k jedné a téže pohledávce oba druhy opravných položek. Je nutné účtování o opravných položkách rozlišit a proto ÚJ zvolila analytické účty. Vliv tvorby opravných položek je zobrazen ve zjednodušených tabulkách 4.4.4. b), 4.4.4. c), 4. 4. 4. d).

**Tab. 4.4.4. b) Vliv na přiznání k dani z příjmu právnických osob**

řádek 10	Výsledek hospodaření (zisk +, ztráta -) nebo rozdíl mezi příjmy a výdaji ke dni 31. 12. 2016	865 000 Kč
řádek 40	Výdaje (náklady) neuznávané za výdaje (náklady) vynaložené k dosažení, zajištění a udržení příjmů (§ 25 nebo 24 zákona), pokud jsou zahrnuty ve výsledku hospodaření nebo v rozdílu mezi příjmy a výdaji na ř. 10	60 000 Kč
řádek 70	Mezisosčet	60 000 Kč
řádek 200	Základ daně před úpravou	925 000 Kč
řádek 280	Sazba daně (v %)	19
řádek 290	Daň	175 750 Kč

Zdroj: vlastní zpracování

**Tab. 4. 4. 4. c). Výkaz zisku a ztrát**

Označení	Text	Číslo řádku	Skutečnost v účetním období	
			Běžném	Skutečném
E. 3.	Úpravy hodnot pohledávek	19		135 000

Zdroj: vlastní zpracování

**Tab. 4. 4. 4. d). Rozvaha**

Označ	AKTIVA	řád	Běžné účetní období		
			brutto	korekce	netto
C.II	Pohledávky (ř.47 + 57)	046			
C.II. 1	Dlouhodobé pohledávky	047			
	C.II. 1.1. Pohledávky z obchodních vztahů	048	150 000 Kč	135 000 Kč	15 000 Kč

Zdroj: vlastní zpracování

Z přecházejících zjednodušených tabulek je zřejmé, že vznikly dva druhy nákladu, daňově uznatelný a neuznatelný. Daňově uznatelným nákladem, který se projeví jako snížení hospodářského výsledku je dle § 24 odst. 1 ZDP částka 75 000 Kč. Naopak zvyšující položkou, tedy daňově neuznatelným nákladem je částka 60 000 Kč, kterou musí podnikatel vykázat v daňovém přiznání na řádku číslo 40. Tvorba opravných položek se musí promítnout v rozvaze a výkazu zisku a ztrát. V rozvaze se objeví na řádku číslo 48 a ve VZZ na řádku číslo 19.

#### **4.4.5. Příklad opravné položky dle § 8a odst. 2 ZOR (opravné položky k nepromlčeným pohledávkám nad 200 000 Kč přihlášené u soudu)**

**Zadání:** Obchodní společnost Alfa s.r.o. má pohledávku za společností Gama ve výši 240 000 Kč splatnou 12. 2. 2014. V roce 2015 podala společnost Alfa žalobu, na jejímž základě bylo zahájeno soudní řízení o zaplacení závazku. Společnost v srpnu roku 2015 vytvořila zákonnou opravou položku ve výši 50 %, neboť už uplynula doba 18 měsíců od splatnosti pohledávky. V roce 2016 není pohledávka stále uhrazena a společnost tedy opět v srpnu navýší hodnotu opravné položky na 100%. V prosinci roku 2016 společnost Gama zanikla bez právního nástupce (likvidací). Účetní jednotka tedy přistoupila k daňovému odpisu pohledávky.

Výsledek hospodaření účetní jednotky před zaúčtováním opravných položek byl v každém roce 2 mil Kč.

Tab. 4.4.5 a) účtování v roce 2015

<b>Účetní operace</b>	<b>Kč</b>	<b>MD</b>	<b>D</b>
Tvorba zákonné opravné položky	120 000	558.1.	391.1

Zdroj: vlastní zpracování

558.1. - tvorba a zúčtování zákonných opravných položek v provozní činnosti

391.1. - opravná položka k pohledávce – zákonné ve výši 50 %

Účetní HV před zaúčtováním uzávěrkových prací	2 000 000 Kč
Zaúčtování zákonné opravné položky:	- 120 000 Kč
	1 880 000 Kč



**Tab. 4.4.5 b) Přiznání k dani z příjmu právnických osob**

řádek 10	Výsledek hospodaření (zisk +, ztráta -) nebo rozdíl mezi příjmy a výdaji ke dni 31. 12. 2016	1 880 000 Kč
řádek 200	Základ daně před úpravou	1 880 000 Kč
řádek 280	Sazba daně (v %)	19
řádek 290	Daň	357 200 Kč

Zdroj: vlastní zpracování

**Tab. 4.4.5 c) Výkaz zisku a ztrát**

Označení	Text	Číslo řádku	Skutečnost v účetním období	
			Běžném	Skutečném
E. 3.	Úpravy hodnot pohledávek	19		120 000 Kč

Zdroj: vlastní zpracování

**Tab. 4.4.5 d) Rozvaha**

Označ	AKTIVA	řád	Běžné účetní období		
			brutto	korekce	netto
C.II	Pohledávky (ř.47 + 57)	046			
C.II. 1	Dlouhodobé pohledávky	047			
	C.II. 1.1. Pohledávky z obchodních vztahů	048	240 000 Kč	120 000 Kč	120 000 Kč

Zdroj: vlastní zpracování

Vytvořená zákonná opravná položka účetní jednotce snížila základ daně a tedy i výslednou daň. Důležité je, že účetní jednotka zahájila soudní řízení k vymáhání pohledávky. Jestliže by soudní řízení nebylo zahájeno, účetní jednotka by zákonnou opravnou položku nemohla vytvořit a její výsledek hospodaření by tedy činil 2 mil Kč a daň 380 000 Kč. Celkový rozdíl daně s vytvořenou opravnou položkou

a bez opravné položky činí 22 800 Kč, které účetní jednotka ušetřila na dani z příjmu. Srovnání jednotlivých základů daně a následných daní z příjmů FO s ohledem na tvorbu OP a bez zavedení OP je uveden v tab. 4.4.5. e).

Tab. 4.4.5. e) Srovnání základů daně a výsledných daní

Vytvoření opravné položky		Bez vytvořené opravné položky	
Základ daně	1 880 000	Základ daně	2 000 000
Sazba daně	19 %	Sazba daně	19 %
Daň	357 200	Daň	380 000

Zdroj: vlastní zpracování

#### r. 2016

Společnost je obeznámena se zákonem č. 593/1992 Sb., o rezervách, a v roce 2016 navyšuje zákonnou opravnou položku na 100 % rozvahové částky, neboť už uplynulo 30 měsíců od doby splatnosti dané pohledávky. Na konci roku 2016 společnost Gama zanikla a účetní jednotka se rozhodla přistoupit k účetnímu odpisu pohledávky.

Tab. 4.4.5 f) účtování v roce 2016

Datum	Účetní operace	Kč	MD	D
srpen 2016	Tvorba zákonné opravné položky	120 000	558.11	391.11
prosinec 2016	Zrušení zákonné OP	120 000	391.1	558.1
prosinec 2016	Zrušení zákonné OP	120 000	391.11	558.11
prosinec 2016	Daňově uznatelný odpis pohledávky	240 000	546	311

Zdroj: vlastní zpracování

559.11 – tvorba a zúčtování zákonných opravných položek v provozní činnosti

391.11. – opravná položka k pohledávce – zákonné ve výši 100 %

559.1. – tvorba a zúčtování zákonných opravných položek v provozní činnosti

391.1. – opravná položka k pohledávce – zákonné ve výši 50 %

546 – odpis pohledávky

311 – pohledávky z obchodních vztahů

Účetní HV před zaúčtováním uzávěrkových prací	2 000 000 Kč
Zaúčtování zákonné opravné položky:	- 120 000 Kč
Rozpuštění zákonné opravné položky	+ 240 000 Kč
Daňový odpis pohledávky	- 240 000 Kč
	1 880 000 Kč

**Tab. 4.4.5 g) Přiznání k dani z příjmu právnických osob**

řádek 10	Výsledek hospodaření (zisk +, ztráta -) nebo rozdíl mezi příjmy a výdaji ke dni 31. 12. 2016	1 880 000 Kč
řádek 200	Základ daně před úpravou	1 880 000 Kč
řádek 280	Sazba daně (v %)	19
řádek 290	Daň	357 200 Kč

Zdroj: vlastní zpracování

Daňový dopad rozpuštění opravné položky pohledávky a zároveň přistoupení k jejímu odpisu je neutrální, neboť stejná částka snižuje i zvyšuje základ daně účetní jednotky. Odpis pohledávky je daňově účinný dle zákona č. 586/1992 Sb., § 24 odd. Y bodu 3.

Následkem snížení základu daně je vytvoření opravné položky v srpnu roku 2016. Výše je totožná neboť VH zůstal ve stejné výši a OP je vytvářena také ve stejné míře. Rozdíl snížení odvodu daně tedy zůstal 22 800 Kč. Zvýšení zákonné opravné položky je stále výhodné pro společnost.

V případě, že by pohledávka nebyla přihlášena u soudu a nebylo by započato soudní řízení ohledně pohledávky, nemohlo by účetní jednotka tvořit opravné položky k pohledávce a odpis této pohledávky by byl daňově neúčinný.

#### **4.4.6. Příklad opravné položky do 30 000 Kč (pohledávka nepatrné hodnoty)**

**Zadání:** Účetní jednotka při inventarizaci na konci účetního období 2016 zjistí, že vlastní pohledávku po splatnosti v hodnotě 14 500 Kč. Od data splatnosti uběhlo již 12 měsíců, a proto má účetní jednotka nárok vytvořit zákonnou opravnou položku v hodnotě 100 %. Její vnitropodnikové směrnice určují vytvoření účetní opravné položky ve výši 50 % hodnoty pohledávky, jelikož již uplynulo 6 měsíců od data

splatnosti a výše opravných položek k pohledávkám s delší uplynulou dobou splatnosti je posuzována na základě jednotlivých rizik neuhrazení pohledávek.

K pohledávce lze vytvořit zákonnou opravnou položku až do výše 100 % hodnoty pohledávky dle zákona č. 593/1992 Sb., o rezervách § 8c, ovšem účetní jednotka má také povinnost vytvořit účetní opravnou položku. Zákonná opravná položka bude tedy uplatněna pouze v poloviční výši. Účtování opravných položek je zobrazeno v tab. 4.4.6.

Tab. 4.4.6. účtování opravných položek

Účetní operace	Kč	MD	D
Tvorba zákonné opravné položky	7 250	558	391.1
Tvorba účetní opravné položky (50%)	7 250	559	391.2

Zdroj: vlastní zpracování

558 – tvorba a zúčtování zákonných opravných položek v provozní činnosti

559 – tvorba a zúčtování ostatních opravných položek v provozní činnosti

391.1. – opravná položka k pohledávce – zákonná ve výši 50 %

391.2 – opravná položka k pohledávce – účetní ve výši 50 %

Tvorba účetní opravné položky k pohledávkám není daňově účinným nákladem, naopak od zákonné opravné položky k pohledávkám. Jelikož v případě této účetní jednotky byly vytvářeny oba případy opravných položek, bude základ daně snížen o 7 250 Kč pomocí zákonné opravné položky a následně zvýšen o 7 250 Kč díky účetní opravné položce. Jestliže by účetní jednotka měla vyloučenou tvorbu účetních položek k pohledávkám do 30 000 Kč a řídila by se pouze zákonem o rezervách, její základ daně by byl snížen o 14 500 Kč.

#### 4.5. Analýza tvorby OP reálného podniku

Následující část práce se zabývá zkoumáním tvorby opravných položek skutečné účetní jednotky, je zaměřena na opravné položky, které společnost vytvořila a evidovala v roce 2015 a jejich rozbor.

Podkladem pro analýzu jsou použity veřejně dostupné informace ze společnosti České pošty. Účetní jednotka je státním podnikem, který poskytuje univerzální

poštovní služby, jako je přeprava, dodání a podání zásilek. Zajišťuje služby pro jiné podnikatelské subjekty například:

- pro Českou správu sociálního zabezpečení - zprostředkování výplaty důchodů (starobní, invalidní);
- pro společnost Sazka – příjem tiketů, prodej losů, vyplacení menších výher;
- platby prostřednictvím SIPO;
- uzavírání smluv pro Českou pojišťovnu atd.

Mimo jiné umožňuje zprostředkovávání platebních služeb, ať už v elektronické formě nebo fyzické, umožňuje svým zákazníkům zakoupení zboží. Zajišťuje ověřování listin a podpisů, dobíjení mobilních telefonů a v mnoha pobočkách je nabízena služba tzv. Czech POINT, což je zkratkou pro český podací ověřovací informační národní terminál, díky které může zákazník obdržet ověřené informace ze systému veřejné správy, například výpis z rejstříků trestů, katastru nemovitostí, anebo také lze díky službě ohlásit živnost. Zjednodušeně lze říci, že podnik Česká pošta zajišťuje služby lidu. Služby samozřejmě poskytuje i v zahraničním přesahu.

Státní podnik Česká pošta vznikl 1. 1. 1993, na základě vzniku samostatné České republiky, z původní Československé pošty. V den vzniku, byla zapsána do obchodního rejstříku a bylo jí přiděleno identifikační číslo 471 14 983. Sídlo se nachází v Praze 1, na ulici Politických vězňů č. p. 909/4, 225 99, Česká republika. Základní kapitál k 31. 12. 2015 činil 10 429 milionů korun. Suma čisté hodnoty aktiv v roce 2015 dosahovala 22 494 milionů korun. Účetním obdobím je kalendářní rok.

Zakladatelem České pošty je ministerstvo vnitra České republiky. O všech záležitostech rozhoduje generální ředitel České pošty v současné době Ing. Martin Elkán, pokud nijak nezasahují do působnosti zakladatele. Na činnost generálního ředitele a na uskutečňování podnikatelských záměrů dohlíží dozorčí rada, kterou v prosinci roku 2015 tvořilo 15 členů, z toho 13 míst bylo obsazeno. V podniku Česká pošta se nachází také výbory dozorčí rady, které slouží zpravidla k předběžnému nebo podrobnějšímu projednání materiálů, které následně předá dozorčí radě.

Česká pošta patří mezi největší zaměstnavatele v České republice, zaměstnává okolo 30 tisíc osob, v necelých 4 tisících pobočkách, administrativě a vedení.

Účetnictví společnosti Česká pošta je vedeno v souladu se zákonem č.563/1991 Sb., o účetnictví v platném znění a prováděcí vyhláškou č. 500/2002 Sb.

a podle Českých účetních standardů pro podnikatele ve znění platném pro rok 2015. Účetní jednotka respektuje zásadu oceňování historickými cenami a zásadu opatrnosti.

### **Dlouhodobý nehmotný majetek**

DNM je v účetní jednotce vykazován v pořizovací ceně, která obsahuje jak cenu pořízení, tak i náklady související s pořízením. U majetku, jehož cena je vyšší než 40 tisíc korun a doba použitelnosti je delší než 1 rok, je tento majetek rovnoměrně odepisován na základě předpokládané doby životnosti daného majetku, dle odpisového plánu.

U nehmotného majetku, který nepřesahuje cenou 40 tisíc korun, účtuje podnik jednorázově do nákladů při pořízení, a je veden v podrozvahové evidenci.

### **Dlouhodobý hmotný majetek**

Nakoupený dlouhodobý hmotný majetek oceňuje účetní jednotka pořizovacími cenami, které zahrnují i náklady související s pořízením. DHM získaný bezplatně oceňuje reprodukční pořizovací cenou a účtuje ve prospěch ostatních kapitálových fondů. Reprodukční pořizovací cenu stanovuje na základě znaleckého posudku. Ocenění DHM se snižuje o dotace na pořízení majetku. Odpisový plán je v průběhu použití aktualizován na základě očekávané doby životnosti.

Účetní jednotka využívá opravné položky k dlouhodobému hmotnému majetku, v případě že zůstatková hodnota majetku je vyšší než částka, která je odhadována, že podnik zpětně získá za toto aktivum. Výši opravné položky pak stanoví jako rozdíl mezi zůstatkovou hodnotou a odhadovanou částkou, kterou může získat zpět. Opravné položky jsou stanovené na základě očekávaných budoucích peněžních toků, které může získat z daného aktiva. OP využívá účetní jednotka především v případě projektů, u kterých předpokládá, že prodejní cena, po zohlednění nákladu s prodejem, bude nižší než zůstatková hodnota vykázána v účetnictví.

### **Ostatní cenné papíry a podíly**

Klasifikaci cenných papírů provádí vždy v době jejich pořízení. Jestliže zamýšlí CP vlastnit po neurčitou dobu, uvede je do dlouhodobého majetku. V případě, že

zamýšlí CP prodat během 12 měsíců od data účetní závěrky, jsou zahrnuty do oběžných aktiv. Pravidelně rozdělení cenných papírů kontroluje a přehodnocuje.

Pokud zůstatková hodnota cenných papírů držených do splatnosti převyšuje jejich odhadovanou zpětně ziskatelnou částku, pak je k těmto cenným papírům vytvořena opravná položka.

## **Zásoby**

Zásoby jsou oceňovány pořizovací cenou sníženou o opravnou položku. Pořizovací cena zahrnuje veškeré náklady související s pořízením zásob.

K zásobám jsou opravné položky tvořeny na základě individuální posouzení zásob a na základě doby obratu zásob.

## **Pohledávky**

Jsou zobrazeny v účetnictví v nominální hodnotě. Opravná položka k pochybným pohledávkám je tvořena na základě věkové struktury pohledávek a individuálního posouzení bonity dlužníků.

Zákonné opravné položky jsou tvořeny v souladu se zákonem č. 593/1992 Sb., o rezervách, v platném znění a jsou daňově uznatelné, ostatní opravné položky jsou daňově neuznatelné.

K 31. 12. 2015 a k 31. 12. 2014 činily pohledávky s dobou splatnosti delší než pět let v účetní jednotce 2 miliony korun. Pohledávky po lhůtě splatnosti činily 327 mil Kč v roce 2015 a 323 mil Kč v roce 2014. Účetní jednotka musela také na základě nedobytnosti, zamítnutí konkurzu a vyrovnání a neuspokojení pohledávek v konkurzním řízení odepsat do nákladů v roce 2015 pohledávky ve výši 22 mil Kč. V roce 2014 byly odepsány ve výši 18 mil. Kč.

## **Analýza vývoje stavu a struktury účtů opravných položek**

Přehledná tvorba opravných položek, jejich použití (rozpuštění) a zůstatky účetní jednotky jsou uvedeny v tab. 4.4.7 níže. Z tabulky je patrné, že účetní jednotka v roce 2014 nevytvářela žádné opravné položky k dlouhodobému nehmotnému majetku. Opravné položky k DNM vytvořila až v roce 2015. Hodnota opravných položek k dlouhodobému hmotnému majetku klesá a jsou ve větší míře rozpouštěny. V roce 2015 byly rozpouštěny opravné položky v hodnotě 81 milionu korun.

OP k zásobám jsou vytvářeny a rozpouštěny stále v téměř stejné výši. Je patrné, že účetní jednotka vytváří opravné položky k pohledávkám ve větší míře účetní než daňové. Nepoměr těchto dvou hodnot opravných položek může být způsoben tím, že lhůta pro tvorbu daňových opravných položek je nastavena na hranici 18 měsíců a následně 30 měsíců, kdežto účetní opravné položky mohou být vytvářeny každé účetní období účetní jednotky. Je možné, že tedy v roce 2016 bude hodnota daňových opravných položek zvýšena.

Tab. 4.4.7. Změny stavu opravných položek podniku Česká pošta

OP k (mil. Kč)	Zůstatek k 1.1. 2014	Tvorba	Rozpuštění /použití	Zůstatek k 31.12. 2014	Tvorba	Rozpuštění /použití	Zůstatek k 31.12. 2015
<b>DNM</b>	0	0	0	0	21	0	21
<b>DHM</b>	135	15	-79	71	15	-20	66
<b>DFM</b>	7	0	0	7	0	0	7
<b>Zásobám</b>	59	12	-10	61	10	-11	60
<b>Pohledávkám – účetní</b>	81	53	-25	109	63	-34	138
<b>Celkem nedaňové OP</b>	282	80	-114	248	109	-65	292
<b>Pohledávkám – zákonné</b>	33	21	-16	38	16	-16	38
<b>Celkem daňové OP</b>	33	21	-16	38	16	-16	38
<b>Celkem</b>	315	101	-130	286	125	-81	330

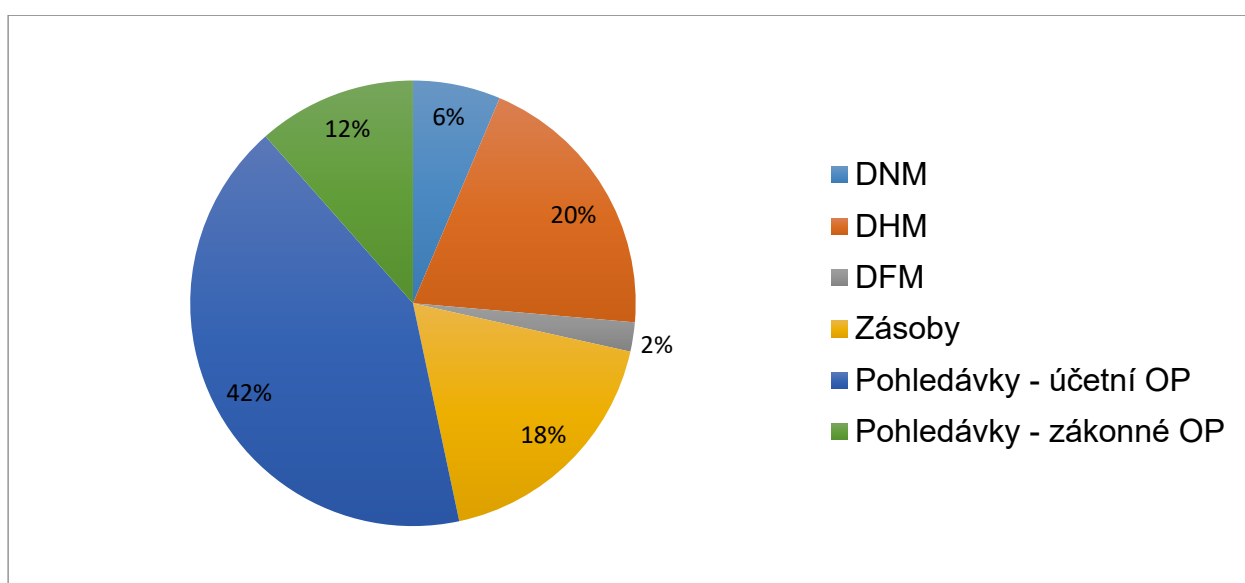
Zdroj: vlastní zpracování, výroční zpráva České pošty s. p., 2015

Z předchozího textu a tabulky, lze odvodit, že účetní jednotce se bude základ daně zvyšovat. Částku, o kterou se bude základ daně zvyšovat lze vypočítat například v roce 2015 jako rozdíl celkem nedaňových OP a zákonných opravných položek. Výsledkem pro rok 2015 tedy bude hodnota 254 milionů korun. O tuto částku bude zvýšen základ daně účetní jednotky. Tvorba opravných položek se samozřejmě promítne také v rozvaze společnosti a jejím VZZ.



Z grafu 4.4.7. vyplývá, že převládající část opravných položek jsou účetní opravné položky tvořené k pohledávkám. Druhým nejvýznamnějším druhem majetku, ke kterému jsou vytvářeny OP je dlouhodobý hmotný majetek. Naopak nejmenší podíl má dlouhodobý finanční majetek. Takto nízká hodnota není způsobena z důvodu nízkého zastoupení dlouhodobého finančního majetku v struktuře aktiv společnost, neboť vlastní zásoby v téměř stejném objemu. Hlavním důvodem je důvěryhodnost a stabilita obchodních partnerů, do kterých účetní jednotka investuje své finanční prostředky.

Graf 4.4.7. Podíl OP k jednotlivým složkám majetku na celkové výši OP



Zdroj: vlastní zpracování, výroční zpráva České pošty s. p. 2015

### Vyhodnocení tvorby opravných položek a dodržení účetních zásad

Přecházející část je zaměřena na účetní jednotku Česká pošta, s. p. a je zde popsáno, jak jsou v účetní jednotce oceňovány jednotlivé položky majetku, a jak je řešena případná tvorba opravných položek. Po přezkoumání její přehledně zpracované výroční zprávy lze říci, že účetní jednotka k tvorbě opravných položek přistupuje zodpovědně, a že její metody oceňování majetku a tvorba opravných položek je v souladu se zákonem o účetnictví, a tím pádem i s obecnými účetními zásadami.

Tvorba opravných položek k dlouhodobému majetku podle rozdílu zůstatkové hodnoty majetku a odhadované částce, kterou může majetek účetní jednotce vrátit, je vhodným řešením.

Kladným prvkem v podniku je časté přehodnocování zařazení cenných papírů mezi dlouhodobé popřípadě krátkodobé.

#### **4.6. Dílčí shrnutí**

Z přecházející kapitoly je patrné, že opravné položky jsou vytvářeny ne jen z důvodu dodržení věrného a poctivého zobrazení účetnictví, ale také k využití daňově optimalizace. V praktickém případě podniku Česká pošta je zřejmé, že v praxi je v jedné účetní jednotce vytvářeno více skupin opravných položek a ve větší míře jsou zastoupeny účetní opravné položky.

Je opravdu důležité si uvědomit, že tvorba opravných položek by měla být důležitou součástí každé účetní jednotky, neboť i když se díky tvorbě bude zvyšovat základ daně účetní jednotky, může být tato změna podnětem pro vytvoření opatření podniku proti potencionálnímu krachu společnosti, a proto by neměla být tvorba opomíjena ani v účetních jednotkách, které povinnost ověření účetní závěrky nemají.

## 5. Závěr

Cílem bakalářské práce bylo vyhodnocení problematiky opravných položek, jejich postupu při účtování a následném praktickém zobrazení tvorby opravných položek. Dále také zhodnocení tvorby opravných položek v podniku Česká pošta s. p.

Potřeba vytváření opravných položek pramení především ze zákonů České republiky, přesněji zákona č. 563, o účetnictví, který jejich tvorbu upravuje. Opravné položky jsou nástrojem účetní jednotky pro nepřímé a dočasné snížení hodnoty aktiv, a jejich vytvoření se také promítne do nákladů účetní jednotky.

Opravné položky lze rozdělit na účetní a zákonné. V případě účetních opravných položek, které jsou vytvářeny dle typu majetku, jsou daňově neúčinným nákladem, a tedy zvyšují základ daně účetním jednotkám, které je vytvářejí. Zpravidla jsou vytvářeny zejména v společnostech, které mají povinnost ověření účetní závěrky auditorem, neboť právě tyto účetní jednotky jsou k tvorbě donuceny.

Vytváření opravných položek by nemělo být zanedbáváno ani v podnicích, které povinnost ověření účetní závěrky auditorem nemají, neboť by poskytovaly nepravdivé informace o stavu účetní jednotky. Jestliže vytvoří účetní opravnou položku a sníží se tedy společnosti výsledek hospodaření, může toto snížení dát podnět pro vytvoření ochranných opatření, aby účetní jednotka nedošla k úpadku. Účetní jednotka tímto také může zadržet část financí, neboť může snížit hodnotu vyplacených podílů.

Daňové opravné položky jsou vytvářeny z dle zákona č. 593, o rezervách, pouze k pohledávkám a jsou daňově uznatelných nákladem účetní jednotky a snižují základ daně. Vytváření zákonných opravných položek je na posouzení účetní jednotky, z čehož vyplývá, že jejich tvorba je dobrovolná.

První část bakalářské práce je zaměřena zejména na teorii související s problematikou opravných položek. Jsou zde objasněny základní pojmy spojené s opravnými položkami. Uvedeny jsou také změny, které nastanou ve výkazech účetní jednotky při tvorbě opravných položek. Pozornost je věnována také pravidlům a způsobům, jak jsou opravné položky vytvářeny.

Praktická část je zaměřena na rozdíl mezi daňovým a účetním hlediskem opravných položek, jejich vlivu na základ daně a výslednou daň. Jsou zde uvedeny praktické příklady vytváření opravných položek a jejich vliv na již zmíněný základ

daně. Uveden je jeden praktický příklad společnosti s jejími opravnými položkami, které jsou následně analyzovány. Zjištěné výsledky jsou v závěru vyhodnoceny.

Teoretickou částí a praktickou analýzou u jednotlivých příkladů v druhé části bakalářské práce byl cíl práce jakožto zhodnocení tvorby opravných položek, jejich význam a praktické využití splněn. Práce je doplněna příslušnými právními předpisy, které se k problému opravných položek věnují.

Společnosti Česká pošta s. p. lze doporučit, aby i nadále snižovala hodnotu pohledávek po splatnosti a pokračovala ve vedení účetnictví jako doposud. Vhodné by bylo předcházení vzniku nedobytných pohledávek, například využitím směnek, pojištěním pohledávek, bankovní zárukou aj., a tím také přecházet tvorbě opravných položek k pohledávkám.

Obecně účetní jednotky by neměly přistupovat pouze k tvorbě zákonných opravných položek, ale také k tvorbě účetních opravných položek, pokud se k jejich tvorbě vyskytne důvod, neboť jak už bylo několikrát v práci zmíněno, může mít tvorba opravných položek vliv na budoucí vývoj společnosti, vytvoření opatření proti potenciaálním rizikům a v krajním případě zamezení insolvenčnímu.

## 6. Seznam použité literatury

- [1] BAŘINOVÁ, D.; VOZNÁKOVÁ, I. Pohledávky - právně - daňově - účetně. 3. vyd. Praha: Grada Publishing, 2007. 136 s. ISBN 978-80-247-1816-3.
- [2] BRYCHTA, Ivan, Miroslav BULLA, Tereza KRUPOVÁ, Ivana KUCHAROVÁ, Ivana PILAŘOVÁ, Yveta PŠENKOVÁ a Jiří STROUHAL. Účetnictví podnikatelů 2016: výklad je zpracován k právnímu stavu ke dni 1.1.2016. 13. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016. ISBN 978-80-7552-050-0.
- [3] CHALUPA, R., J. KADLEC, J. PILÁTOVÁ, D. PROCHÁZKOVÁ, R. SEDLÁK, J. SKÁLOVÁ a P. VLACH. Abeceda účetnictví pro podnikatele 2015. 13. vyd. Olomouc: ANAG, 2015. 416 s. ISBN 978-80-7263-933-5
- [4] HAKALOVÁ, Jana. Účetní závěrka a auditing. Brno: Tribun EU, 2010. ISBN 978-80-7399-144-9.
- [5] JANDA, K. - *Daně, účetnictví: vzory a případy 8/08* - Poradce s.r.o. Český Těšín - Nikara - 2008 - 192 stran - s. 105 - ISSN: 1213-9270
- [6] KRAJČOVÁ, Jiřina, Marcela PALOCHOVÁ a Yveta PŠENKOVÁ. *Účetní souvztažnosti podnikatelských subjektů*. Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN 978-80-7478-486-6.
- [7] MÁČE, Miroslav. *Účetnictví a finanční řízení*. Praha: Grada Publishing, 2013. ISBN 978-80-247-4574-9.
- [8] MÜLLEROVÁ, Libuše. Auditing pro manažery, aneb, Proč a jak se ověřuje účetní závěrka. 2. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013. ISBN 978-80-7357-988-3.
- [9] PROKŮPKOVÁ, Danuše a Michal SVOBODA. *Jak číst účetní výkazy vybraných účetních jednotek*. Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN 978-80-7478-522-1.
- [10] ŠEBESTÍKOVÁ, Viola. Účetní operace kapitálových společností: daňové a právní souvislosti. 3. vyd. Praha: GRADA publishing a.s., 2011. 250s. ISBN 978-80-247-4018-8

## Internetové zdroje

- [11] ČESKÁ POŠTA, s. p. Výroční zpráva Česká pošta, s. p. 2015 [online]. Sbírnka listin veřejného rejstříku [28. 2. 2017] Dostupné z: <https://or.justice.cz/ias/ui/vypis-sl-detail?dokument=43441289&subjektId=54435&spis=7420>
- [12] KADLEC Michal Ing., Opravné položky k pohledávkám [online]. 2013 [31. 1. 2016]. Dostupné z <https://portal.pohoda.cz/dane-ucetnictvi-mzdy/ucetnictvi/opravne-polozky-k-pohledavkam/>

## Ostatní

- [13] Český účetní standard č. 005 – Opravné položky
- [14] Zákon č. 89 ze dne 22. března 2012 zákon občanský zákoník. In In Sbírnka zákonů České republiky. 2012, částka 33. Dostupný také z <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89>
- [15] Zákon č. 563 ze dne 12. prosince 1991 o účetnictví. In: Sbírnka zákonů České republiky. 1991, částka 107, s. 2802-2809. Dostupný také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1991-563>
- [16] Zákon č. 586 ze dne 18. prosince 1992 o daních z příjmů. In Sbírnka zákonů České republiky, 1992, částka 111, s. 3473-3492. Dostupný také z <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1992-586>
- [17] Zákon č. 593 ze dne 21. prosince 1992 o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů. In Sbírnka zákonů České republiky, 1992, částka 119, s. 3565-3567. Dostupný také z <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1992-593#p8a>

## Seznam zkratek

CP – cenné papíry

ČNB – česká národní banka

ČÚS – český účetní standard

D- Dal

DHM – dlouhodobý hmotný majetek

DNM – dlouhodobý nehmotný majetek

DNHM – dlouhodobý nehmotný hmotný majetek

Kč – české koruny

MD – Má dáti

Mil. – milion

OP – opravná položka

ÚJ – účetní jednotka

VBÚ – výpis z bankovního účtu

ZOR – zákon o rezervách

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, bakalářskou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že bakalářská práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího bakalářské práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o diplomové (bakalářské) práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, bakalářskou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše)

V Ostravě dne ..... 5.5. 2014

.....  
Lucie Csápaiová



## **Seznam příloh**

Příloha č. 1 – Rozvaha společnosti ČESKÁ POŠTA, s. p. – Aktiva

Příloha č. 2 – Rozvaha společnosti ČESKÁ POŠTA, s. p. – Pasiva

Příloha č. 3 – Výkaz zisku a ztráty společnosti ČESKÁ POŠTA, s. p